

T.C.
FIRAT ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
GİRİŞİMCİLİK VE YENİLİK YÖNETİMİ ANABİLİM DALI



SOSYAL GİRİŞİMCİLİK

YÜKSEK LİSANS TEZİ

DANIŞMAN
Yrd. Doç. Dr. Ali Sırrı YILMAZ

HAZIRLAYAN
İsmail SUNA

ELAĞIĞ-2017

T.C.
FIRAT ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
GİRİŞİMCİLİK VE YENİLİK YÖNETİMİ ANA BİLİM DALI

SOSYAL GİRİŞİMCİLİK

YÜKSEK LİSANS TEZİ

DANIŞMAN

Yrd. Doç. Dr. Ali Sırrı YILMAZ

HAZIRLAYAN

İsmail SUNA

Jürimiz, 11 Mayıs 2017 tarihinde yapılan tez savunma sınavı sonunda bu yüksek lisans tezini oy birliği / oy çokluğu ile başarılı saymıştır.

Jüri Üyeleri:

1. Doç.Dr. Ersan ERSOY
2. Yrd.Doç.Dr. Ali Sırrı YILMAZ
3. Yrd.Doç.Dr. Atilla YÜCEL

Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yönetim Kurulunun
tarih ve sayılı kararıyla bu tezin kabulü onaylanmıştır.

Prof.Dr. Ömer Osman UMAR
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürü

ÖZET**Yüksek Lisans Tezi****Sosyal Girişimcilik****İsmail SUNA****Fırat Üniversitesi****Sosyal Bilimler Enstitüsü****Girişimcilik ve Yenilik Yönetimi Anabilim Dalı****Girişimcilik ve Yenilik Yönetimi Bilim Dalı****ELAZIĞ – 2017, Sayfa: IX+59**

Günümüzde, yoksulluk, hastalık, eğitim, işsizlik, insan hakları, çevre sorunları, barınma sorunu vb. sosyal sorunlar ile mücadele öncelikle devletin görevi olarak kabul edilmekle birlikte, özel sektörün ve sivil toplum örgütlerinin de sürece katkıda bulunmaları beklenmektedir. Bu nedenle, sosyal girişimcilik son yıllarda popüler kavram haline gelmeye başlamıştır. Bu tezde öncelikle girişimcilik ve girişimci kavramı teorik çerçeve içerisinde kısaca açıklandıktan sonra sosyal girişimcilik ile sosyal girişimci tanımlanmış, sosyal girişimcilikle ticari girişimci ve sivil toplum kuruluşları ilişkisi ortaya konmaya çalışılmıştır. Ayrıca tezde, sosyal girişimciliğin önemi vurgulanmış, sosyal girişimciliğin topluma yansımaları ve gerçek hayattaki örnekleri üzerinde durulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Girişimci, Girişimcilik, Sosyal Girişimci, Sosyal Girişimcilik.

ABSTRACT

Master Thesis

Social Entrepreneurship

İsmail SUNA

The University of Firat

The Institute of Social Science

The Department of Entrepreneurship and Innovation Management Science

Elazığ-2017; Page: IX+59

Today, poverty, disease, education, unemployment, human rights, environmental problems, housing problems and so on. Although primarily dealing with social issues is considered to be the task of the government with the private sector and non-governmental organizations also are expected to contribute to the process. Therefore, the concept of social entrepreneurship began to become popular in recent years. After briefly described in this thesis is primarily theoretical framework defined the concept of entrepreneurship and entrepreneurs and social entrepreneurs and social entrepreneurship, social entrepreneurship has tried to reveal the relationship of commercial enterprises and non-governmental organizations. The thesis also highlighted the importance of social entrepreneurship, social entrepreneurship community focused on reflections and real-life examples.

Key Words: Entrepreneur, Entrepreneurship, Social Entrepreneurs, Social Entrepreneurship,

İÇİNDEKİLER

ÖZET	I
ABSTRACT.....	III
İÇİNDEKİLER	IV
ŞEKİLLER LİSTESİ	VII
ÖNSÖZ	VIII
KISALTMALAR	IX
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM

1. GİRİŞİMCİLİK NEDİR?	3
1.1. Girişimciliğin Tarihi.....	4
1.2. Girişimci Kimdir?	5
1.3. Girişimciliğin Önemi ve Sağladığı Faydalar.....	6

İKİNCİ BÖLÜM

2. SOSYAL GİRİŞİMCİLİK NEDİR?	8
2.1. Sosyal Girişim Nedir?	10
2.2. Sosyal Girişimciliği Tanımlayan Öğeler ve Sosyal Girişimciliğin Kuralları	11
2.3. Sosyal Girişimciliğin Tarihi	13
2.4. Sosyal Girişimciliğin Kaynakları	14
2.5. Sosyal Girişimciliğin Önemi ve Faydaları	16
2.6. Sosyal Girişimciliğin Kalkınmadaki Önemi	18

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. SOSYAL GİRİŞİMCİ KİMDİR?	21
3.1. Sosyal Girişimcinin Sahip Olması Gereken Kişisel Özellikler.....	25
3.2. Sosyal Girişimcinin Yaşam Basamakları.....	26
3.2.1. Çıraklık	26
3.2.2. Fikri hayata geçirme (ustalık).....	26
3.3. Sosyal Girişimciyi Nasıl Tanırsınız?	27
3.4. Tarihte Sosyal Girişimciler	27

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

4. GİRİŞİMCİLİK (TİCARİ) İLE SOSYAL GİRİŞİMCİLİK İLİŞKİSİ	29
4.1. Ticari Girişimci ve Sosyal Girişimci İlişkisi.....	32

BEŞİNCİ BÖLÜM

5. GİRİŞİMCİLİK (TİCARİ) VE SOSYAL GİRİŞİMCİLİK ARASINDAKİ FARKLAR..... 33

5.1. Ticari Girişimci ve Sosyal Girişimci Arasındaki Farklar 34

ALTINCI BÖLÜM

6. SOSYAL GİRİŞİMCİLİK VE SİVİL TOPLUM KURULUŞLARI İLİŞKİSİ.. 36

YEDİNCİ BÖLÜM

7. SOSYAL GİRİŞİMCİLİĞİN TOPLUMA YANSIMALARI 39

SEKİZİNCİ BÖLÜM

8. BİR SOSYAL GİRİŞİMCİLİK ÖRNEĞİ..... 42

8.1. Muhammed Yunus / Bangladeş (2006 Nobel Barış Ödülü Sahibi) 42

8.2. Grameen Bank (Yoksullar Bankası) ve Mikro Kredi 42

DOKUZUNCU BÖLÜM

9. DÜNYADAN SOSYAL GİRİŞİMCİLİK ÖRNEKLERİ 45

9.1. Fazle ABED / Bangladeş 45

9.2. Peter EIGEN / Almanya..... 45

9.3. Oded GRAJEW / Brezilya 45

9.4. Alice Tepper MARLIN / ABD 46

9.5. Jerroo BILLIMORIA / Hindistan..... 46

9.6. Dener GIOVANINI / Brezilya 46

9.7. J.B. SCHRAMM / ABD..... 47

9.8. Petra VITOUSOVA / Çek Cumhuriyeti 47

9.9. Veronica KHOSA / Güney Afrika 47

9.10. Tomasz SADOWSKI / Polonya..... 48

9.11. Rogelio PADILLA / Meksika 48

ONUNCU BÖLÜM

10. TÜRKİYE'DEN SOSYAL GİRİŞİMCİLİK ÖRNEKLERİ 49

10.1. Zeynep KAMİL /Zeynep Kamil Hastanesi 49

10.2. Ercan TUTAL / Alternatif Kamp 49

10.3. Nasuh MAHRUKİ / Arama Kurtarma Derneği 50

10.4. Sinan YAMAN / Yüreğinden Güç Alanlar Projesi..... 50

10.5. Türkiye'de Ashoka..... 50

10.6. Ömer MADRA / Açık Radyo (94.9)..... 51

10.7. İbrahim BETİL / Toplum Gönüllüleri Vakfı	51
10.8. Güneşin AYDEMİR / Doğa Derneği	51
10.9. Tülin AKIN / Tarımsal Pazarlama	51
10.10. Timur TİRYAKİ / Sosyal Girişimci Genç Liderler Akademisi.....	52
10.11. Nevin ERACAR / Otistikler Derneği.....	52
10.12. Zeynep ULUER / Özel Sektör Gönüllüleri Derneği	52
SONUÇ (ve ÖNERİLER).....	54
KAYNAKLAR	56
EKLER	58
Ek 1. Orijinallik Raporu.....	58
ÖZGEÇMİŞ	59



ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1. Sosyal Girişimcilik İçin Gelir Kaynakları.....	15
Şekil 2. Sosyal Girişimcilerin Görev Yaptıkları Örgüt Formları.	24
Şekil 3. Dünyada Önder Sosyal Girişimciler ve Yaptıkları Sistemik Değişimler	28
Şekil 4. Ticari Girişimci ve Sosyal Girişimci İlişkisi.....	32
Şekil 5. Sosyal Girişimcilik İçin Alt Yapı Modelleri	34
Şekil 6. Kâr Elde Etme Amacı Güden Girişimciler ile Sosyal Girişimcilerin Kendilerine Özgü ve Ortak Özellikleri.....	35



ÖNSÖZ

Bu tezde, yaptığım araştırmalar neticesinde sosyal girişimcilikle ilgili elde ettiğim bilgileri dikkatinize sunmaktayım. Sosyal girişimcilik kavramını ve geçirdiği süreçleri detaylıca incelediğim bu tezde sosyal girişimciliğin önemi, örnekleri ve sağladığı katkılara da yer vermekteyim.

Bu tezi hazırlarken geçirdiğim süreçte bana sürekli yardımcı olan, manevi desteğini her an yanımda hissettiğim eşime ve değerli fikirleri ile katkıda bulunan Yrd.Doç.Dr. Ali Sırrı YILMAZ hocama çok teşekkür ederim.

Bu tezin herkese faydalı olması dileğiyle...

ELAZIĞ-2017**İsmail SUNA**

KISALTMALAR

- ABD** : Amerika Birleşik Devletleri.
- AIDS** : Acquired Immune Deficiency Syndrome / Edinsel Bağışıklık Yetmezliği Sendromu.
- HIV** : Human Immunodeficiency Virus / İnsan Bağışıklık Yetmezlik Virüsü.
- STK** : Sivil Toplum Kuruluşu.
- vb.** : Ve Benzeri.

GİRİŞ

Sosyal girişimcilik; gün geçtikçe önem kazanan, ekonomik, sosyal vb. bir çok alanda pek çok sorunun aşılmasında çok büyük faydalar sağlayabilecek bir kavram haline gelmiştir. Bunun temel sebebi sosyal girişimlerin, ticari girişimciliğe karşı başka bir seçenek olarak, ekonomik kazanım elde edilebilen ve yalnız başına varlığını idame ettirebilen modeller olmasıdır. Bir başka önemli sebep de, toplumsal problemlere yeni bir perspektif getireceği değerlendirilen ve özellikle sivil toplum temelli olarak ilerleyen sosyal girişimciliğin problemin kaynağını bulup, yerel hareket edip, kalkınma ve ilerlemeyi daimi sürdürme maksadıyla mevcut düzeni bütünüyle değiştirebileceği düşüncesidir. Bu kapsamda, etraftaki güçlüklerin çok sık hissedildiği günümüzde, sosyal girişimcilik klasik girişimciliğe elverişli gelmeyen pek çok fırsat içinde en fazla gelecek sunan yol veya seçeneklerden olabileceği düşünülmektedir.

Nitekim bu gün, birinci sektör olarak adlandırılan kamu sektörü, halkın gereksinimlerini giderecek ürün ve hizmetleri yeteri kadar üretmede ve arz etmede zayıf durumdadır. Toplumun istekleri ve gereksinimleri, kamu sektörünün ürün ve hizmet üretiminde zayıf durumda olması, istihdam olanaklarının azalması, STK'ların muhtelif sorunlara çareler üretilmesinde önemli roller üstlenmesi gibi sebepler sosyal girişimciliğin hem Türkiye'de hem de küresel boyutta önemini gün geçtikçe daha çok artırmaktadır.

Zira sosyal girişimcilik, tatbik sahasını evrensel düzeyde devamlı ilerletirken; her geçen gün çok daha fazla sayıda devlet ekonomisinde, katalizör etki oluşturmuştur. Bu kapsamda temel ve karmaşık sosyal gereksinim ve konular hakkında uzun soluklu, yenilikçi ve devamlılık arz eden çareler sunabilen sosyal girişimcilik hareketlerinin çoğalması ve girişimcilerin bu hususta hassas davranması öncelikle istihdam olanaklarının artırılması, fakirlik, çevre, eğitim, kültür ve sağlık gibi bir çok sorunun giderilmesinde çok büyük rol alacağı değerlendirilmektedir.

İlaveten, sosyal girişimin odak noktasındaki girişimcilerin; ortaya koyduğu yenilikleri, daha fazla nasıl destek olup, özendirebileceğimizi anladığımız seviyede, insanlığı pozitif doğrultuda ne şekilde etkileyebileceğini analiz eden bu girişimci yetenekler içinde gün geçtikçe artan bir eyleminde ortaya çıkabileceği düşünülmektedir. Bu bağlamda, sosyal girişimlerin, toplumun zayıf ve dezavantajlı gruplarının gereksinim gördüğü hizmetleri elde etmesini, doğanın korunmasını sağlayan ve bunu

yanında toplumda insan hakları kapsamının ilerletilmesine katkıda bulunan güçlü bir bütünleyicinin ve artan bir kuvvetin sembolü olduğu ifade edilebilir.

Konuyla ilgili bu tezde de öncelikli olarak girişimcilik ve girişimci kavramından teorik çerçeve içerisinde ana hatlarıyla bahsedildikten sonra sosyal girişimcilik kavramı ile sosyal girişimci kavramı tanımlanmış, sosyal girişimcilikle; ticari girişimcilik ve sivil toplum kuruluşları arasındaki ilişki ile bu kavramlar arasındaki farklı yönler ortaya konmaya çalışılmıştır. Ayrıca tezde, sosyal girişimciliğin önemi ve faydaları vurgulanmış, sosyal girişimciliğin topluma yansımaları ile dünyadaki ve Türkiye'deki örnekleri üzerinde durulmuştur.



BİRİNCİ BÖLÜM

1. GİRİŞİMCİLİK NEDİR?

Girişimcilik, endüstrileşmeden bilgi çağına geçtiğimiz bugünkü süreçte önemi artan kavramlardan biridir. Bu süreçte girişimcilik, bireyin fikri çabasının maddi kazanç elde edecek bir araç haline getirilmesi şeklinde belirtilmekte ve üretim faktörleri içerisinde sayılmaktadır. Yeni iş düşüncelerinin uygulanabilmesi ve tesis edilecek yeni organizasyonlar bir ekonominin gelişebilmesinin en önemli şartlarından biridir. Bu sebeple, girişimci bireylerin sayısının çoğaltılması ve bu bireylerin eğitimi devletlerin öncelikleri içinde yer almalıdır.

Girişimcilik kavramı pek çok araştırmacı tarafından farklı bakış açıları ile ele alınmıştır. Yapılan incelemelerde ekseriyetle riske girme, maddi kaynakların bulunması ve üretim faktörlerinin organize edilmesi konularına ağırlık verilerek girişimcilik kavramı izah edilmeye çalışılmıştır. Pek çok araştırmacı girişimciliği, küçük işletme tesis edilmesi ve bu işletmelerin idare edilmesiyle bağdaştırmıştır. Özetle girişimcilik; süre ve emeğin ortaya konulması ile çeşitli riskler alınarak maddi getiri ve bireysel tatmin sağlanan faaliyetler elde etmek amacıyla, yeni fikirler üretmek, yenilik veya geliştirme yapmak, üretim faktörlerini bir araya getirerek fırsatları değerlere dönüştürmek ve toplumsal gelişmeye katkı sağlayacak organizasyonlar oluşturmak şeklinde ifade edilebilir.

Girişimcilik mevcut imkânlardan faydalanma veya yeni imkânlar elde etmeyi hedefler. Bu manada girişimcilik, kaynakların kontrol edilip edilememesinden özgür şekilde, fırsatların elde edilmesi ve izlenmesine yönelik bir süreçtir.

Görüldüğü gibi girişimciliğin tanımında yenilikçilik vardır, kimsenin göremediklerini görme, riske girme, fırsatları takip etme ve gerçekleştirme vardır. Girişimcilik; istihdam olanaklarının artırılmasına, ekonomik ilerlemenin temin edilmesine, kaynakların daha aktif ve verimli sarf edilmesine, yeni sanayilerin teşkil edilmesine çok büyük katkılar sağlar.

Alanyazın tarandığında farklı girişimcilik türlerinin olduğu görülmektedir. Öne çıkan bazı girişimcilik çeşitleri şu şekilde izah edilebilir;¹

- Akademik Girişimcilik,
- İç Girişimcilik,
- Kadın Girişimciliği,
- Kamu ve Özel Sektör Girişimciliği,
- Sanal Girişimcilik,
- Stratejik Girişimcilik,
- Sosyal Girişimcilik,
- Yaratıcı Girişimcilik.

Sosyal girişimcilik dışında, yukarıda bahsedilen girişimcilik türlerinin tümünün temelinde kişisel veya grupsal çıkarlar ile kazanımlar yer alır. Sosyal girişimciliğin temelinde ise toplumsal/kamusal çıkarlar ve sosyal getiriler yer alır. Bu çalışmada da diğer girişimcilik türlerinden farklı olan sosyal girişimcilik ayrıntılı olarak incelenecektir.

1.1. Girişimciliğin Tarihi

Tarihin en eski dönemlerinden beri, insanın hayatını idame ettirmek ve gereksinimlerini gidermek maksadıyla yaptığı avcılık, çiftçilik, hayvancılık, ticaret vb. gibi her türlü etkinlik, en eski yıllarından bu yana insanın girişimci olduğunu göstermektedir. İnsanın en temel gereksinimi beslenme ve barınma olduğu için ilk girişimcilik adımları da bu yönlerde olmuştur.

İlk kez 18'inci yüzyılın başlarında İrlandalı ekonomist Richard Cantillon tarafından; “henüz belirginleşmemiş bir değerle satmak üzere üretimin girdilerini ve hizmetlerini bugünden satın alan ve üreten kişi” şeklinde ifade edilen girişimciliğin bu gün çok değişik tanımları yapılmaktadır.² Girişimcilik genel olarak, çevresel etkenlerden ortaya çıkan imkânlardan faydalanmak veya yeni imkânlar elde edebilmek maksadıyla kazanç sağlayan ürün veya hizmet üretmek için üretim faktörlerini elde etme, örgütleme becerisi ve risk alma faktörleri ile ifade edilmektedir. İktisadi ilerleme

¹ Oktay E., Zeren H.E., Pekküçükşen Ş., “Belediyelerin Sosyal Girişimcilik Faaliyetlerinin Yerel Kalkınmaya Etkisi: Denizli Belediyesi Örneği” Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 2015, s.270.

² Bayraktaroğlu S., “Girişimcilik” Sakarya Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Sakarya., s.3.

aşamasıyla ilişkili şekilde, girişimci kavramında da gün geçtikçe bazı değişimler olmuştur.

Ülkeler bilimsel, ekonomik ve toplumsal alanlarda ilerledikçe sermaye artmış, teknik ve idaresel bilgi ile kaliteli işgücü ve kabiliyetleri güçlü olan emek unsuru çoğalmış, sermaye alış-verişi ilerlemiştir. Sermaye sahipliği ile girişim ve idareciliği birbirlerinden ayırt etme olanağı sunan hukuksal formlar doğmuş ve mülkiyet hakkı çerçevesinde farklılaşmalar ortaya çıkmıştır. Böylece, sermayedarlığın yanı sıra girişimcilik ve idarecilik gibi iki fonksiyon türemiştir. Neticede, insanların ihtiyaç hissettiği ve bu münasebetle talep edilebilir bir ürün veya hizmet bulup onu üretmeye öncülük edenler girişimci, yerine getirdikleri fonksiyon ise girişim olarak adlandırılmıştır.

Bilgi çağı olarak ifade edilen günümüz, kültürel dönüşüm sürecinde girişimcilik kavramında da bazı yeniliklere sebep olmuştur. Tarihten günümüze bilinen terimlerin yerini, daha çok muhakeme eden, bilgiyle ve yenilikçi bir düşünceyle hareket eden girişimciler almıştır. Tüm bunların bir sonucunda da kişiye ve kişisel kabiliyete yönelik girişimcilik önem kazanmış ve insanın münevver üretkenlik becerisinin önemi artmıştır.

1.2. Girişimci Kimdir?

En genel tabir ile girişimci, ticaret, sanayi vb. alanlarda sermaye ortaya koyarak bir işi yapmaya girişen, kar elde etmek ve getiri sağlamak maksadıyla riske girerek ürün ve hizmet üretebilmek için, üretim öğelerini en iyi şartlarda bir çatı altında birleştiren kişi şeklinde tarif edilebilir.

Girişimci, riske girerek, toplumun gereksinim ve isteklerini gidermek maksadıyla, üretim öğelerinin alımını yapar, bunların bir çatı altında toplanmasına olanak verir. Kar elde etme, büyüme, yeni fırsatlar elde etme, istihdam olanakları ortaya çıkarma, ürün, hizmet ve süreçlerde yenilikler yapma, mevcut şirketler tarafından karşılanamayan tüketici taleplerini karşılama vb. amaçlarını güder. Bunların yanında girişimci, ortaya çıkabilecek zararları da kabullenir. Girişimci atıl durumda olan mekânı yenilikçi dokunuşlarıyla canlı işlek bir mekana çok rahatlıkla çevirebilir. Sıradan insanların farkındalığıyla girişimci ruhlu insanların farkındalık seviyesi çok farklıdır.

Girişimcilik için en temel 3 özellik; yetenek, cesaret ve bilgidir. Daha geniş çerçevede bir girişimcide olması gereken özellikler şu şekildedir;³

- Kendini tanıma
- Kendini motive etme
- Cesaret
- Özgüven
- Sabır
- Yetenek
- Hızlı karar verme
- Tecrübe
- Bilgi
- Azim
- İstek

Girişimciler ekonomik ve toplumsal yönden pek çok fonksiyonu icra etmektedir. Bunlardan bazıları; yeni ürün ve hizmet bulmak, yeni istihdam alanları bulma, yeni örgüt yapısı kurmak, sermaye artırımını sağlama, yeni ham madde ve arz kaynakları bulmak, yeni pazarlar bulmak veya mevcut pazarları genişletmek, yeni satış metotları bulma veya mevcut satış metotlarını geliştirme olarak sayılabilir. Bunların yanında devamlı olarak değişen ve ilerleyen evrensel ekonominin yanında girişimcilerin fonksiyonlarına her geçen gün yeni bir fonksiyon ilave edilmektedir. Bu sebeple girişimcilerin yukarıda belirtilen özelliklere sahip olması yerine getirdikleri fonksiyonlar açısından önemlidir.

1.3. Girişimciliğin Önemi ve Sağladığı Faydalar

Girişimcilik, bir toplumda toplumsal yapının gelişimi ve bu yapının gerekli kıldığı ekonomik sistem açısından büyük bir öneme sahiptir. Sürekli gelişmekte olan dünya ekonomisinin pozitif yönde eğilim göstermesinin bir destekçisi de girişimcilerdir.

Girişimcilerin yaptıkları girişim denemeleriyle sağladıkları birçok fayda vardır; bunlardan ilki yeni ürün üreterek piyasada var olan ama kimsenin göremediği açığı

³ Bayraktaroğlu S., “Girişimcilik” Sakarya Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Sakarya., s.5.

kapatmaları ve insanların ihtiyaçlarını doğru bir şekilde giderilmesine sağladıkları katkıdır. Buna kısaca girişimciliğin toplumsal faydası da diyebiliriz.

Bir diğer fayda ise girişimcilerin buldukları yeni üretim teknikleri ile üretimdeki verimliliğe ve etkinliğe çok büyük katkı sağlamamalarıdır. İlâveten girişimciler, bilim ve teknoloji alanlarına kaynak aktararak bu alanların da gelişmesine katkı sağlarlar. Bundan dolayı da girişimciliğin sağladığı bu faydaları teknik fayda olarak adlandırılabiliriz.

Girişimciliğin farklı bir faydası ise girişimler sonucu oluşan yeni iş olanaklarıyla beraber yeni istihdam olanaklarının; yani işsizlik sorununun azaltılması ve ekonomik gelişmenin sağlanmasıdır. Buna ek olarak da girişimciler yaptıkları işlerle başka girişimcilere ilham kaynağı veya hali hazırda olan iş alanlarının daha etkin biçimde piyasada rol almasında tetikleyici olabilirler. Sağlanan bu faydalara da girişimciliğin ekonomik faydası diyebiliriz.

Sonuç olarak, girişimcilik; bir fayda makinesi olarak nitelendirilebilir ve bu makine gelişen, ilerleyen ve globalleşen dünya ekonomisine, can veren bir yapı taşı olma yolunda bulunmaz bir hazine olarak değerlendirilebilir.

İKİNCİ BÖLÜM

2. SOSYAL GİRİŞİMCİLİK NEDİR?

Sosyal girişimcilikle ilgili birçok tanım ortaya atılmış, ortaya atılan bu tanımlarda da sosyal girişimciliğin ilgili olduğu bölümle alakalı da bir hayli düşünce ön plana atılmıştır. Ortaya atılan başlıca sosyal girişimcilik tanımlarını incelemek gerekirse, ilk tanım denemesinde bulunan Theobald'un risk alma ve yenilikçilik üzerinde durduğu görülür.⁴ Yazar sosyal girişimcileri; şahıs, toplum ve örgütlere yeni bakış açıları sağlama yeteneği ve riske girme arzusu olan başkalaşım vasıtası şeklinde ifade etmektedir.

Leadbeater'a göre sosyal girişimcilik, kâr sağlama maksadından ziyade, belirli bir zayıf (muhtaç, yoksul vb.) kesimin faydası için ortaya konan sosyal hedeflere ulaşmada girişimci tutumu sergilemektir. Sürdürülebilirlik konusuna değinen bir tanım da Fowler tarafından ortaya konmuştur. Fowler sosyal girişimciliği, toplumsal yarar oluşturabilecek ve bunu devam ettirebilecek hayata geçirilebilir sosyo-ekonomik örgüt, bağlantı, müessese, teşkilat ve faaliyetler teşkil etmek şeklinde tanımlamaktadır. Görüleceği üzere Fowler'ın sosyal girişimcilik tanımında, sosyal yarar ve devamlılık öne atılmaktadır.⁵

Sosyal girişimciliği bir kişi ile kısıtlamayan ve daha büyük manada düşünen Light'a göre, sosyal girişimci, çok büyük sosyal problemlere yönelen, yenilikçi düşünceleriyle devamlı ve geniş kapsamlı değişim arayışı içinde olan bir fert, grup, ağ, örgüt veya örgüt birliğidir.⁶ Sosyal girişimcilikte oluşturulan kuruluşun niteliğine göre bir izahat yapan Robinson da sosyal girişimciliği, belli bir sosyal problemi ortaya koyabilme, problemi çözebilecek çareleri üretebilme, oluşturduğu sosyal tesiri, iş biçimini ve girişimin devamlılığını kıymetlendirebilme, ekonomik, sosyal ve çevresel etkenler üstünde sosyal maksat merkezli kar elde etme maksadı olan veya işletme merkezli kâr elde etme maksadı olmayan bir örgüt kurma süreci olarak tanımlamaktadır.

Sosyal değişimi merkez alan Mair ve Marti, sosyal girişimciliği, sosyal başkalaşımı süratlendirmek, sosyal gereksinimleri karşılamak maksadıyla değişik

⁴ Kümbül Güler B. "Yoksullukla Mücadelede Sosyal Girişimcilik: Ashoka Üyelerinden Sosyal Yenilikçi Örnek Uygulamalar", Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Cilt: 13, Sayı: 3, 2011, s.82.

⁵ Kümbül Güler B. a.g.e. 2011, s.82.

⁶ Kümbül Güler B. a.g.e. 2011, s.82.

kaynakları birleştirerek ve ya bu kaynakları yenilikçi bir biçimde işleterek ortaya çıkan imkânları kıymetlendirme aşamaları şeklinde ifade etmektedir. Austin ise sosyal girişimciliğin temel öğelerine değinmektedir. Austin sosyal girişimciliği, kar elde etme hedefi olmayan, özel sektörde ve kamu sektöründe rastlanan yenilikçi, sosyal değer sağlama etkinliği şeklinde tanımlamaktadır. Yazar burada üç öğeye dikkat çekmektedir;

- Yenilik; Girişilen etkinlik girişimcilik şeklinde düşünüldüğünden yeni bir ürün veya hizmet ortaya koymada kreatif aşama önemlidir,
- Sosyal değer oluşturma; Sosyal girişimciliği işletme girişimciliğinden farklı kılma özelliği ile sosyal değer oluşturma önemlidir,
- Sosyal girişimciliğin etkinlik sahası her alan olabilir; sosyal girişimcilik her sektörde ve sektörler arası işbirliği çalışmalarında rastlanabilecek bir kavramdır. Sosyal girişimcilik kavramında temel husus, sosyal problemleri merkez almak ve sosyal tesir oluşturmak maksadıyla girişimci bakış açısına sahip olmak ve doğasında yenilikçilik olan sosyal örgütler kurmaktır.

Besler'in sosyal girişimcilik bileşenlerine baktığımızda da, sosyal girişimcilikte sosyal değer sağlama, sosyal değeri sağlayacak imkânları tespit etme, yenilikçi olma, yeni kaynak sağlama ve devamlılığı sağlamanın ciddi öneme haiz olduğunu anlamaktayız. Besler, sosyal girişimciliği; aşağı yukarı her sektörde, sosyal değer ya da başkalaşım sağlamak ve/veya sosyal gereksinimleri gidermek maksadıyla ortaya çıkan imkânların takip edildiği, bu imkânları değerlendirmek için belirli bir seviyede riske girildiği, kaynakların yenilikçi bir biçimde sarf edildiği, devamlı, yenilikçi ve sosyal bir süreç şeklinde ifade etmektedir.⁷

Sosyal girişimcilik hakkında en çok alıntı yapılan tanım J. Gregory Dess tarafından formüle edilmiştir.⁸ J. Gregory Dess sosyal girişimciliği tanımlarken beş etkene dikkat çekmektedir. Sosyal girişimler;

- Sosyal değer sağlamak (kar elde etmek ya da müşteri hizmetlerinden çok sosyal tesiri anlatmaktadır) ve devam ettirmek maksadıyla bir hedef tayin ederler,
- Bu hedef için yeni imkânları izlerler,

⁷ Kümbül Güler B. "Yoksullukla Mücadelede Sosyal Girişimcilik: Ashoka Üyelerinden Sosyal Yenilikçi Örnek Uygulamalar", Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Cilt: 13, Sayı: 3, 2011, s.82.

⁸ Demir, Ö. "Sivil Toplum Kuruluşları, Sosyal Girişimcilik, Kurumsal Sosyal Sorumluluk ve Sosyal İşletme" Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi, Sayı:6, Yıl:2014, s.350.

- Devamlı inovasyon, entegrasyon ve öğrenme aşamasına iştirak ederler,
- Sahip olunan kaynaklarla kısıtlama yapılmadan etkinlikte bulunurlar,
- Topluma karşı mesuliyet hissi taşırlar.

Dess'in bu beş faktör ile ifade ettiği tanım sosyal girişimciyi göstermektedir. Sosyal girişimciliğin yeni bir kavram olmadığına altını çizen Dess, sürekli sosyal girişimcilerin var olduğunu belirterek, sosyal girişime; değişim, yeni imkânlar elde etmeye çalışma, yenilik, adaptasyon, öğrenme, hesap verebilirlik gibi işlevler atfetmekte ve bu işlevleri sosyal bir değer sağlama çerçevesinde düşünmektedir.

Görüleceği üzere, sosyal girişimcilik hakkında bir hayli çok tanım denemesinde bulunulmuştur. Her bir yazar, sosyal girişimciliğe değişik bakış açıları ile yaklaştığından ve kendisine göre bir tanımda bulunduğundan sosyal girişimcilik konusunda tek bir tanım birliğine varılamamaktadır. Sosyal girişimcilik konusunda ortaya atılmış tanımlara bakıldığında, kavramla ilgili en çok tekrarlanan hususların şunlar olduğu görülmektedir; sosyal problemleri tespit edebilme, sosyal gereksinimlere vurgu yapabilme, sosyal fayda sağlama amacını gütmeye, ekonomik, sosyal ve/veya çevresel merkezli teşkilat/işletme kurma, problemlerin giderilmesi maksadıyla yenilikçi yöntemler bulma, problemlerin giderilmesi kapsamında mevcut kaynaklarda sınırlamaya gitmeme.

Sonuç olarak, sosyal problemleri çözme dürtüsünü işletme disiplini içinde girişimci yöntemiyle bir araya getiren olgu sosyal girişimciliktir. Yeni kaynaklar elde etme ve elde edilen bu kaynakları değişik biçimlerde bir araya getiren sosyal girişimcilik, toplum için sosyal fayda sağlama gayretidir.

2.1. Sosyal Girişim Nedir?

Sosyal girişim genel olarak, sosyal bir amaç doğrultusunda ekonomik değeri olan etkinliklerin bir vasıta olarak değerlendirildiği ve bu faaliyetlerden sağlanan kazancın yine bu sosyal amaca harcandığı bir şirket/örgüt/işletme olarak ifade edilebilir.

Sosyal girişimler, üçüncü sektör olarak ifade edilen, devletin dışında kalan ve kâr elde etme hedefi olmayan kuruluşlar ve özel sektörü temsil eden ticari girişimler/işletmeler (kâr elde etme hedefi olan) arasında etkinlikte bulunan girişimlerdir. Sosyal girişimlerin diğer bütün işletme biçimlerinden farklı olmasını sağlayan asıl husus; sosyal fayda sağlamanın öncelikli ve yegâne hedef olduğudur.

Sosyal girişimlerin odak noktasında hedefleri vardır; ticari faaliyetlerini de hedeflerine ulaşmak maksadıyla, bir vasıta şeklinde kullanırlar. Sosyal girişimler, kazançlarını yine sosyal hedeflerine ulaşmak için harcarlar. Sosyal girişimlerde başarı kriteri, sağlanan kazanç değil, toplumsal başkalaşım ve elde edilen yarardır. Kâr elde etmek, sürdürülebilir ve kalıcı olmak için bir şarttır. Sosyal girişimler, amaçlarını kısa vadeli değil, uzun vadeli toplumsal yararları çoğaltma doğrultusunda tayin ederler.

Sosyal girişimlerin;

- Bir düştün veya toplumdaki soyut olmayan ve giderilemeyen gereksinimlerden doğabildiği,
- Samimiyetle inanmış bir kalp çoğunluktur, düşüncesiyle hareket ettiği,
- Mahalli problemlere mahalli çareler oluşturulmasını destek edindiği,
- Kıtlıklara ağırlık vermek yerine mevcut imkânlar ve yetenekleri temel edinip bunlar üstünde ilerlemeye çaba gösterdiği,
- Sosyal tesirlere verilen miktarda ekonomik tesirlere de değer atfederek, her iki yönde de ortaya çıkan değişimleri test edip, yazılı hale getirip, hissedarlarına ilettiği,
- Etkinlikte bulundukları sahalarda sürekli başkalaşım yapmayı, çözüm yollarını genişletmeyi ve uzun vadede toplumun desteğini de elde ederek problemi yok etmeyi amaçladığı görülmektedir.

2.2. Sosyal Girişimciliği Tanımlayan Öğeler ve Sosyal Girişimciliğin Kuralları

Yukarıda yapılan tanımlar ve anlatımlar kapsamında sosyal girişimciliği tanımlayan öğeleri şu şekilde sıralayabiliriz;

- Yenilikçi; Toplumdaki bir probleme yenilikçi bir çözüm yöntemi.
- Yaratıcı; Geleceğe yönelik misyonlar oluşturabilme, ortaya konan misyonları hedefe dönüştürebilme ve süreç boyunca sorun giderme yöntemlerini işletebilme.
- Sürdürülebilir; Süreklilik arz eden bir oluşum, bir model, bir iş yapış biçimi.
- Kopyalanabilir; Mevcut sorunların giderilmesine küresel boyutta ön ayak olacak bir bakış.
- Girişimci; Atılımcı, hedef (misyon) merkezli, riske girebilen.

- Sosyal değer sağlayan; İçeriği, düşüncesi ile sosyal fayda oluşturmaları.
- Yüksek etik kriterleri olan; Değerler temsil edebilen.
- İş birliğini ve takım çalışmasını önemseyen; Yerel değişim uzmanlarının desteğini alabilen.

Bu öğelerin yanında sosyal girişimciliğin bir de temel kuralları vardır. Sosyal girişimciler, bu kurallara uydukları zaman başarılı olabilirler. Bu temel kurallar;

- Faaliyet gösterilen sahalarda, toplumun temel bir problemini gidermeyi hedefler.
- İşletme, en yetkin, profesyonel şahıslarca idare edilir.
- Etkinlikte bulunulan sahalarda hem toplumsal yarar elde edilir hem de kâr sağlanır. Sağlanan kâr faaliyetleri artırmak bir diğer ifadeyle daha fazla yarar elde etmek maksadıyla sarf edilir. Yani kâr, tesir sahasının büyütülmesi yönünde değerlendirilir.
- İşletme, faaliyetleri sürekli ve sistemli biçimde raporlanır. Böylelikle hem paydaşlara hem de diğer tüm hissedarlara saydam biçimde hesap verilir.
- İşletmeler, kurumsal idarenin tüm öğelerini tam olarak tatbik ederler. Üzerlerine aldıkları mesuliyeti, adil idare düşüncesi ile uygular, saydam bir konsept istikametinde istekli biçimde hesap verirler.
- Elde edilen toplumsal yararın devamlı kılınabilmesi amacıyla, kurumsal idare düşüncesinden ve kâr elde etme maksadı taşımaktan ödün verilmez.
- Sosyal girişimcilerin ortaya koyduğu mal ve hizmetler reel gereksinimler ve pazar koşulları ile uyum içindedir. Bu da pazarın ve risklerin sağlıklı ve doğru çözümlenmesini, sosyal girişimin kendi toplumunu iyi bilmesini ve kendi hacminin bilincinde olmasını gerektirir.

2.3. Sosyal Girişimciliğin Tarihi

Geleneksel hayat tarzından modern hayat tarzına geçmeye başlayan toplumların mesleki, kurumsal ve tutumsal farklılaşmaları, istek ve beklentilerdeki devamlı çoğalmalar, ekonomik, siyasal ve sosyal yapıya doğrudan tesir etmektedir.⁹ Bu farklılaşmalar neticesinde; eski toplumsal, kültürel ve ekonomik ilişkilerin yerini, STK olarak ortaya çıkan ve toplumsal problemlere daha tesirli ve uzun soluklu çare üretme aşamasına etkin şekilde iştirak etmeyi arzulayan kişilerin meydana getirdiği kuvvet ve beraberlik odakları almıştır.¹⁰ Artık, bu gün eğitim, sağlık, demokrasi, insan hakları, ekonomik kalkınma, istihdam, turizm, fakirlik, savaş, alt yapı vb. yaşamın her sahasındaki problemlere çare üretmede kamu sektörü olarak devlet ve özel sektörle beraber üçüncü bir sektör olan STK'lar da etkin olmaya ve her geçen zaman çoğalan önemlerini daha çok anlatmaya başlamışlardır.

Tarihsel ilerleme aşaması İkinci Dünya Savaşı'na dek giden sosyal girişimcilik olgusunun gerçek hayata tatbik edilme kapsamı Muhammed Yunus ile 1970'li yıllarda bir kere daha ön plana çıkmıştır. Nitekim, 1974 yılında ortaya koyduğu hareketi ve fikriyle; ekonomik, düşünsel ve siyasal önyargıları göz ardı ederek kendi tasarımlarını kabul ettiren Muhammed Yunus'un hayata geçirdiği "Sosyal Girişimcilik" kavramı, ona bu sahada 2006 Yılı Nobel Barış Ödülü'nü kazandırmıştır.¹¹

Sosyal girişimcilik kavramının kurumsallaşmasında da 1980 yılında William Drayton tarafından kurulan ASHOKA'nın çok büyük katkısı vardır. Kuruluş misyonu sosyal girişimciliği destek olmak ve bir sektör olarak görülmesini temin ederek bu sektöre destek olan sistemleri meydana getirmek şeklinde tayin edilen ASHOKA, sosyal değişimin toplumların içinden ortaya çıktığı inancına önem vermiştir. Böylelikle, kuruluş; toplum içindeki kişilerin bir değişim yaratıcısı (changemaker) olma gücüne sahip olduğu düşüncesini kabullenmiş ve sosyal girişimcilerin her birini, toplum için başkalarına kendilerinin de değişim meydana getirebileceklerini anlatan bir örnek olarak görmüştür.¹²

Yenilik peşinde olan girişimcilerin; yalnız iş dünyası çerçevesinde değil, sosyal dünya boyutuyla aldıkları görevin çoğaldığı günümüzde sosyal girişimcilik kavramının

⁹ Başar E., Yeşiloğlu G., "Girişimcilik 1" Milli Eğitim Bakanlığı Açık Öğretim Okulları, Ankara, 2014, s.45.

¹⁰ Başar E., Yeşiloğlu G., a.g.e. 2014, s.45.

¹¹ Altun S., Köksal M.U., Cevher F. "Girişimcilik Türleri" Sosyal Bilimler Enstitüsü, İşletme Ana Bilim Dalı, İşletme Yönetimi Doktora Programı Beykent Üniversitesi, 2015, s.52.

¹² Altun S., Köksal M.U., Cevher F. a.g.e. 2015, s.54.

da önemi çoğalmıştır. Böylelikle, toplumsal problemlerin giderilmesinde kritik bir görev alan işletmeler bunu sosyal girişimcilik etkinlikleriyle hayata geçirmeye çaba sarf etmişler ve geçmişte önemli sosyal girişimcilik modelleri meydana getirmişlerdir. Toplumsal değişimin önemli vasıtalarından biri olarak meydana gelen sosyal girişimcilik; yalnız özel sektörün ve devletin değil; STK'ların da toplumsal problemlerin giderilmesinde önemli üniteler olmasını sağlamış ve bu hususta STK'ların hassasiyetlerinin her geçen gün çoğalmasını temin etmiştir.

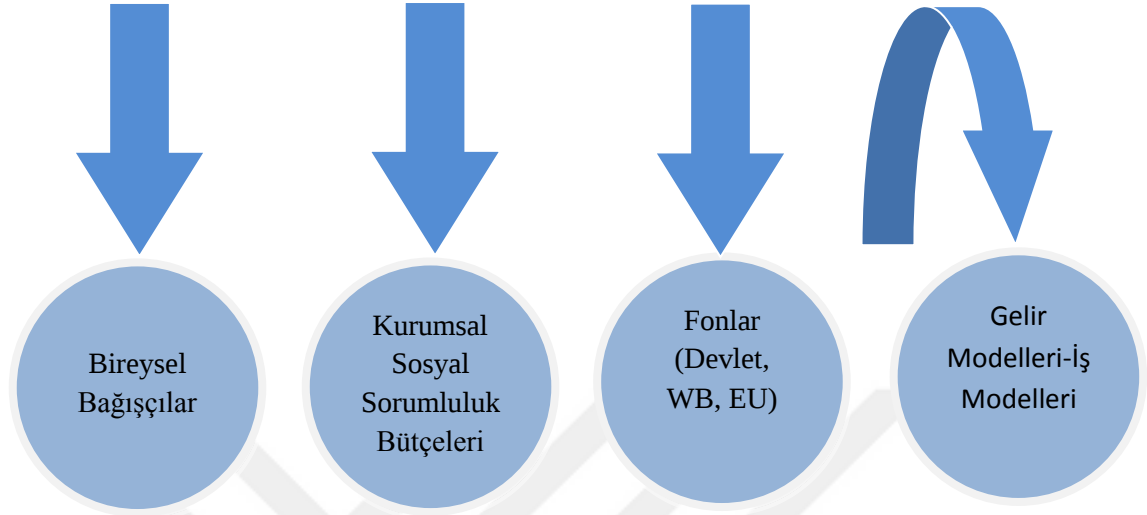
21. yüzyılın evrensel dünyasında; ekonomik, sosyal, kültürel vb. hedefleri hayata geçirebilmek maksadıyla çeşitli sahalarda teşkil edilen ve sosyal girişimciliğe önem vererek etkinliklerini devam ettiren STK'ların sayısı da süratle çoğalmıştır. Böylelikle, milli ekonomide önemli bir rol üstlenmeye başlayan STK'lar, ulusal ve uluslararası alanda karar alma sistemlerine farklı seviyelerde ve yönlerde tesir etmeye başlamışlardır. Bu manada, sosyal girişimciliğe önem veren STK'ların; problemlerin tespit edilmesi, yeni değerler ve normların meydana getirilmesi, gereksinimler ile milletlerarası çatışma ve uyuşmazlıkların giderilmesi, milletlerarası iş birliklerinin sağlanması ve toplumsal problemlerin giderilmesine çok büyük katkı sağlaması gibi evrensel hususlara verdikleri önem ve tesirleri çoğalmıştır. Böylelikle, milletlerarası problemin dünya gündemine aktarılması ve belirli konularda ortak değer yargılarının meydana getirilmesinde sosyal girişimciliğe önem veren STK'lar kritik görevler almaya başlamıştır.¹³

2.4. Sosyal Girişimciliğin Kaynakları

Bir işletmenin devamlılığının en önemli yapıtaşlarından olan mali kaynaklar, sadece ticari girişimler için değil, sosyal girişimler için de çok büyük öneme sahiptir. Fakat buradaki asıl ayırım, özel sektörde mali kaynağın sermayedarlara bölüştürülmesi, sosyal girişimlerde ise elde edilen mali kaynakların yeniden sosyal girişime aktarılmasıdır. Sosyal girişimciliğin asıl hedeflerinden biri, girişimcilerin sosyal hedeflerini hayata geçirebilmek maksadıyla ticari yetenek ve örgüt kurma bilgi ve becerilerini tatbik etmeleri ve ticari yönden devamlılığı temin etmeleridir. Diğer bir ifadeyle, kâr elde etme amacı güden işletmelerde, ticari üniteler kurulması ve bunların iş sahası oluşturmak veya çeşitli sosyal hedefler için işletilmesi bu gün STK'ların önemle üzerinde durduğu hususlardandır. Nitekim, kaynak elde etme faaliyetleri kâr elde etme

¹³ <https://girisimcilikveinovasyon.wordpress.com/sosyal-girisimcilik-nedir/:E.T.:10.04.2017>

hedefi olmayan işletmelerin girişimci düşüncesi ile faaliyetlerini sürdürdüklerinin açık bir ifadesi olarak değerlendirilmektedir. Şekil-1’de sosyal girişimcilik için gelir kaynakları (finansal kaynaklar) verilmiştir.



Şekil 1. Sosyal Girişimcilik İçin Gelir Kaynakları¹⁴

Şekil-1’den de anlaşılacağı üzere sosyal girişimciliğin gelir kaynaklarını bağışlar, kurumsal veya sosyal sorumluluk bütçeleri, devlet ya da kurumlar tarafından ayrılan fonlar iş modelleri vb. oluşturmaktadır.

Sosyal girişimler sadece mali kaynaklar ile devamlılığını sürdüremezler. Mali kaynakların yanında, hedeflenen sosyal faydaya/hedefe kendini adanmış, sosyal girişimcinin yardımcısı ve izleyicisi olan maaşlı çalışanlar ve gönüllüler de ayrı bir kaynak durumundadır. Nitekim bir işletmeyi idare etmede, sosyal değer sağlama ve bu değerinde elde edilmesinde harcanan gayret de, işletmenin insan kaynaklarını meydana getiren hissedarlar, mütevelli heyeti, çalışanlar ve gönüllülerden ortaya çıkmaktadır. İlaveten, bu sektör içinde ortaya çıkmış sosyal ağı anlatan, sosyal girişimcinin sosyal varlığı da, işin devam ettirilmesinde önemli bir kaynak keyfiyetindedir. Sosyal girişimlerde zorlayıcı bir öge veya tahakküm mevzu bahis olmadığından, bu kuruluşun çalışanları, kuruluşa elde ettikleri misyon veya hedef istikametinde sadakat ortaya koymaktadırlar. Çalışanlar, özel sektör çalışanlarına nazaran maddi kazanca daha az ehemmiyet gösterirken, yaptıkları işin niteliğine daha çok ehemmiyet vermektedirler.

¹⁴ Tiryaki T., “Sosyal Girişimcilik Nedir” Sogla, Eylül 2013.

Sosyal değer ihtiva eden hedefleri elde etmek adına daha düşük maaşla istihdam edilmeye rıza göstermektedirler. Fakat, yine de sosyal girişimlerin özel girişimlere ya da piyasaya nazaran daha düşük maaş ödemesi, yetenekli ve kalifiyeli çalışanlara tesir etmeyi ve bu çalışanları elde tutmayı ortadan kaldırmakta ve bu nedenle sosyal girişimcilerin piyasadaki kalifiye elemanları çalıştırması bir hayli güçleşmektedir. Bu durum, yardımlarla varlığını devam ettirebilen değil ancak elde edilen kazanca ehemmiyet gösteren girişimlerde daha çok rastlanan bir sorun şeklinde öne çıkmaktadır.

Günümüzde pek çok sosyal girişim, işlerin devam ettirilmesi için piyasa ücretlerinden daha düşük ücretle istihdam edilen veya maaş ödenmeyen gönüllü çalışanlarla beraber varlığını sürdürmektedir.

2.5. Sosyal Girişimciliğin Önemi ve Faydaları

Sosyal girişimcilik kavramı, muhtevasında, sosyallik ve girişimcilik olmak üzere iki değişik unsuru bulundurmaktadır. Bu nedenle, sosyal girişimcilik, ticari girişimlere benzer şekilde problemleri tespit etme ve imkânları görme, doğru analiz etme, riske girme ve yenilikçi yöntemlerle çareler sunmayı kapsamaktadır. Sosyal girişimcilikte, ticari girişimcilik ilkelerinin azami kar sağlamasından ziyade, toplumsal problemlere çare üretmesine bakılmaktadır. Bu nedenle sosyal girişimciliğin en önemli yönü, toplumsal yarar elde edilmesidir. Elbette ki, devlet bütün sosyal gereksinimleri tamamen giderememekte ve bu aksaklığın yok edilmesi de, farklı teşkillerin meydana getirilmesini gerektirmektedir. Bu bağlamda, sosyal girişimlerde bulunan kuruluşlar ön plana çıkmaktadır.

Sosyal girişimcilik sosyal bir gereksinimi gidermeyi hedeflemektedir. Pek çok devletin kanunlarında da benzer manayı ortaya çıkaracak şekilde ön plana konulmaktadır. Bu kapsamda, sosyal mutabakat ve bütünleşmeyi temin etmek maksadıyla herkesin hayat standartlarının artırılması lazım gelmektedir. Başka bir cihetle sosyal girişimcilik doğrudan sosyal ekonomiyle alakadardır. Yani, sosyal koruma, sosyal içerik, işsizlik sorununa çeşitli çözüm yolları bulunması, eğitim, sağlık, bilgi ve iletişim, hareketlilik, emniyet, adalet ve kültür gibi mevzuları içermektedir. Sosyal problemlerin ortadan kaldırılmasında stratejik görevler alan sosyal girişimler, bununla birlikte işsizlik sorununun giderilmesine de önemli katkılarda sağlamaktadır. Öyle ki, kimi yazarlar, bu konuda, sosyal girişimciliğin direkt ve dolaylı olarak istihdamı artırdığını belirtmektedir. Direkt tesir olarak, sosyal girişim etkinliklerinin

hayata geçirilmesi için çok sayıda birey çalıştırmak gerekmektedir. Bilhassa, milli seviyede çalışan, irtibat büroları kuran, depolar kiralayan ve depolanan ürünleri muhtaç insanlara ileten örgütler, sosyal girişimciliği icra ederken, işsizlik sorununun çözümünde de büyük rol oynamaktadır. Dolaylı yönden de, sosyal girişimler, “balık yemeyi değil balık tutmayı öğretmek” ideolojisi kapsamında, işsizlere kendi istihdam sahalarını tesis etmelerinde aracı olmaktadır. Ayrıca, engellilerin istihdamı ve mesleki eğitim tarzıyla çalıştırılması gibi usullerle de işsizlik sorununun çözümüne çok büyük yardımda bulunmaktadır. Genellikle sosyal girişimcilik üç çeşit yenilikle anlatılmaktadır. Bunlar özetle;

- Dönüşümsel; Yerel üretim miktarını artırarak, yerel kuralların, görevlerin ve beklentilerin seviyesinin artırılmasının temin edilmesi.
- Ekonomik; Halihazırdaki ekonomik konumu ilerletmek, istenilen kazancı çoğaltmak için araç ve kaynakların temin edilmesi.
- Politik; Yerel etkinliklerin ortaya çıkarılması ile aykırı grupların siyasi etkilerini çoğaltmayı hedeflemesi.

Ayrıca, sosyal girişimcilik, örgütlerin sosyal sorumluluk projeleri hedefinde sosyal fayda elde etme maksatlı etkinlikler yapmasına da imkân sağlamaktadır. Buna ilave olarak, sosyal girişimcilik merkezi ve mahalli kamu kuruluşları ile tatbik edilebildiği gibi, kurumsal sosyal sorumluluk projeleri (ortaklık, işbirliği, sosyal misyonlu örgüt teşkil etme) ile de sürdürülebilmektedir.¹⁵ Kurumsal sosyal sorumluluk ve sosyal girişimcilik uygulamaları açık kavramsal bakış açılarına sahipken, sosyal problemlerin çözülmesi aşamasında birleşmektedirler. Böylelikle, işletmeler, topluma entegre olarak varlığını devam ettirebilme istikametinde önemli girişimlerde bulunabilmektedirler. Dolayısıyla, işletmelerin varlıklarını devam ettirmeleri, uzun vadede sosyal girişimciliğin sürekliliğini temin etmek manasını taşımaktadır.

Toplumsal problemlerin, hayırseverlik, yardım ve bağış gibi geleneksel finansal kaynakların dışındaki sistemlerle giderilmesi arayışlarının neden olduğu en başarılı usullerden biri sosyal girişimciliğidir. Çok kısa bir tarifle, toplumsal bir problemin giderilmesi maksadıyla girişimciliğin işletilmesi şeklinde tanımlanabilecek sosyal girişimcilik, temellerini ve ilk modellerini geçmişten beri rastlayabileceğimiz, fakat

¹⁵ Koçak O., Kavi E., “Sosyal Politika Aktörü Olarak Sosyal Girişimci Belediyecilik” HAK-İŞ Uluslararası Emek ve Toplum Dergisi, Cilt: 3, Yıl:3, Sayı:6, 2014, s.31.

kavramsal olarak son otuz kırk senede daha çok anlaşılıp üstünde konuşulmaya başlanan bir sosyal yenilik modelidir.

Peki sosyal girişimleri üçüncü sektör diye adlandırılan sektörden ayrı olarak bu kadar önemini artıran nedir? Öncelikle sosyal girişimler aktif ve nitelikli sosyal hizmetler üreterek devletin üstündeki iş yükünü azaltmaktadır. Bunun yanında yeni bir istihdam sahası meydana getirdiklerinden yeni çalışma sahaları temin etmekte, ayrıca zayıf kesimlerin istihdamını temin ederek topluma yeniden kazanılmalarına fayda sağlamaktadırlar. Sosyal girişimler birer piyasa oyuncusu olarak da ekonomik gelişmeye ve kalkınmaya fayda sağlamaktadırlar. Fertlerin birleşmesini temin ederek, sosyal serveti artıran sosyal girişimler, STK'lar için sürdürülebilir finansal kaynak temin ederek sivil toplumu ve dolayısıyla katılımcı demokrasiyi kuvvetlendirmektedirler.

Yukarıda sosyal girişimciliğin genel anlamda önemi açıklanmaya çalışılmıştır. Sonraki alt bölümde de konu biraz daha özelleştirilerek sosyal girişimciliğin kalkınmadaki önemine değinilecektir.

2.6. Sosyal Girişimciliğin Kalkınmadaki Önemi

Kalkınma kavramı, üç etkinlik grubu içerisinde bulunmaktadır. Bunlardan ilki, temel gereksinimlerin giderilmesi, ikincisi sosyal ve ekonomik ilerleme için ortak faaliyetlerin geliştirilmesi ve üçüncüsü de gelecek kuşakların gereksinimlerinin şimdiden tespit edilmesidir. Dolayısıyla kalkınma hem ekonomik hem de sosyal ilerlemeyi ihtiva edeceğinden, geleceğe dair yatırımlar yaparken bunun içinde sosyal girişimciliği geliştiren programlara da yer verilmesi gerektiği düşünülmektedir.¹⁶

Sosyal girişimcilik işsizlik, fakirlik, sağlık sorunları, toplumsal ayrışma vb. gibi süregelen temel sosyal sorunlara çareler üretebilmek maksadıyla meydana gelmiştir. Sosyal girişimler kamunun kaynak yetersizliği sebebiyle yapamadığı veya kâr elde etme amacı güden işletmelerin kazançlarını azaltacağı düşüncesiyle yapmak istemedikleri konularda etkinlikte bulunurlar.

Mevcut akademik yazın incelendiğinde, sosyal inovasyon ile ekonomik kalkınma politikaları arasındaki ilişkinin henüz açık bir şekilde oluşturulamadığı anlaşılır. Ulusal İnovasyon Girişimi tarafından bir slogan olarak kabullenilen Toplumsal

¹⁶ Koçak O., Kavi E., “Sosyal Politika Aktörü Olarak Sosyal Girişimci Belediyecilik” HAK-İŞ Uluslararası Emek ve Toplum Dergisi, Cilt: 3, Yıl:3, Sayı:6, 2014, s.31.

Refah için İnovasyon anlatımının gereği, bağlantı üstünde yirmiden çok kaynağı ayrıntısıyla araştırmış bir araştırmacının araştırma sonuçları şöyledir;

➤ Ekonomik Kalkınma; Sosyal girişimciliğin meydana getirdiği ilk ve en önemli ekonomik değer yeni iş alanları sağlamaktır. Farklı hesaplamalara göre sosyal girişimcilik sektöründe çalışanların hacmi (toplam istihdam içerisinde) yüzde bir ile yedi arasındadır. Diğer göze çarpan önemli fayda, sosyal girişimlerin toplumda işsizlik sorunu yaşayan; engelliler, evsizler, cinsiyet ayrımı ile karşı karşıya kalanlar gibi sınıflandırmaya tabi olmuş vatandaşlara çalışma olanağı sunabilmeleridir. Muhammed Yunus tarafından kurulan Gramen Bankası'nın sağladığı mikro krediler ile altı milyon mikro girişimci kadının ekonomik durumlarında gelişme yaşandığı görülmüştür.

➤ İnovasyon/yeni mal ve hizmetler; Sosyal girişimler toplum için önem teşkil eden sosyal ve ekonomik kalkınma sahalarında yeni mal ve hizmetler sağlayabilmektedir. AIDS, akıl hastalıkları, düşük eğitim seviyesi, suç, uyuşturucu kullanımı gibi sahalarda bu tür girişimlerin yenilikçi mal ve hizmetler ürettikleri görülmektedir. Bu tip faaliyetlerin kamu sektörüne de aktarılabildiğine rastlanmaktadır. Örneğin, Brezilyalı sosyal girişimci Veronica Khosa, AIDS hastaları için ev bakım modeli geliştirmiş, bu model Brezilya Hükümeti'nin sağlık politikasında değişikliklere yol açmıştır.

➤ Sosyal Sermaye; Toplumsal sermaye, sosyal girişimciliğin ekonomik sermayenin ilerisinde meydana getirdiği en önemli faydadır. Toplumsal sermayeyi kurabilmiş en önemli ekonomiler arasında Almanya ve Japonya ekonomileri gösterilmektedir. Bu iki devletin ekonomik başarısının ardında sürdürebildikleri uzun süreli bağlantılar ve işbirliği ahlakının önemli etkisi olduğu ifade edilmekte, bu özgün kazanımların da endüstriyel kalkınma ve inovasyonda önemli girdiler olduğu kabul edilmektedir. Dünya Bankası da çalışmalarında toplumsal sermayenin yoksulluk seviyesinin azaltılmasındaki ve sürdürülebilir insani gelişmedeki önemine vurgu yapmaktadır.

➤ Eşitliğin Desteklenmesi; Sosyal girişimcilik, bir toplumun bütün kaynaklarının daha adil bir zihniyetle yayıldığı sisteme ulaşmalarına fayda sağlamaktadır. Muhammed Yunus tarafından kurulan Grameen Bank zayıf durumda olan kadınlara yardımcı olmuş, Amerikalı sosyal girişimci Schramm kurduğu sistemle

gelir seviyesi düşük çok sayıda lise öğrencisinin yükseköğretime geçmelerini temin etmiştir.¹⁷

Sosyal inovasyon; mal, hizmet, süreç, pazarlama ve organizasyonel gibi diğer inovasyon türlerinden bağımsız olarak görülmemelidir. Bu tür inovasyon çalışmaları olmadan sosyal bir ilerleme ve değişim de hayal edilemez. Bundan dolayı hem işletmelerin pazar stratejileri ve rekabeti hem de inovasyon çalışmalarının toplumsal tesiri dikkate alındığında sosyal inovasyon daha da önemli bir hal almaktadır. Bu kapsamda; toplumsal inovasyonun zayıf olması halinde diğer inovasyon çalışmaları ekonomik ve toplumsal koşulların gelişmesine gerekli faydayı gösteremez. İlaveten bu gün işletmeler toplumsal sorumluluk kapsamında sosyal inovasyona doğru yönelmektedir. Bundaki asıl hedef hem toplum hem de işletmenin kendisi için kazancı yüksek ve sürdürülebilir bir sistem kurmaktır. Özetle sosyal inovasyon hem toplum hem de işletme düzeyinde kayda değer bir kazanç getiren önemli bir mekanizma ve aşamalar topluluğudur.

¹⁷ <https://girisimcilikveinovasyon.wordpress.com/sosyal-girisimcilik-nedir/>: E.T.:10.04.2017

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. SOSYAL GİRİŞİMCİ KİMDİR?

Bir sosyal girişimci, toplumun karmaşık problemlerine çareler bulur. Çareler bulurken de her zaman meselelere pozitif bakar. Eleştiride bulunduğu bütün sorunların çözümüne olumlu bir bakış açısıyla yaklaşır ve sorunların elbet bir gün çözüme kavuşacağını düşünür. Sosyal girişimci, aynı ticari girişimcilerde olduğu gibi riske girerek toplumsal alanda inovasyon gerçekleştiren kişidir. Fırsat elde eder, riske girerek düşüncesini hayata geçirmeye çabalar. Sosyal girişimcilerin hedefi, sosyal sorunların toplumun yapısıyla uyuşan, doğru, yeni, özgün metotlarla çözümlenmesidir. Çünkü ticari girişimcinin girişiminin başarısızlıkla sonuçlanması durumunda kendisi ve yakın çevresi zarar görür, ancak sosyal girişimcinin girişiminin başarısızlıkla sonuçlanması durumunda toplum zarar görebilir.

Sosyal girişimci, yaşamını sürdürdüğü toplumda mevcut sosyal problemleri ortaya çıkararak o zamana dek keşfedilmemiş veya cesaret edilmeyen bir yöntemle problemlerin üstüne giden; yaratıcı, ısrarcı, hassas, gerçekçi davranışları ile farklılık oluşturan, toplumun güvenini ve desteğini kazanan kişidir. Sosyal girişimci bunu yaparken;

- Bir sorunu tespit eder,
- Yeni bir tasarı/girişim yapar,
- Yeni bir sistem/metot geliştirir,
- Yeni bir kaynak sağlar,
- Kendisinden sonra tasarının/girişimin devamlılığı maksadıyla sistem/metot geliştirir.

Sosyal girişimciler, ticari girişimcilerin de sahip olduğu vizyon, yaratıcılık ve olağanüstü kararlılık gibi nitelikleriyle, hayatlarını toplumsal problemlere yeni çareler bulmaya adanmış olan bireylerdir. Her kültürde var olan bu özgün kişiler kendi sahalarında (çevre, eğitim, sağlık, insan hakları, toplumsal gelişme), bir sonraki adımı

sezebilir ve bu sezi toplumun kabullendiği bir teşkil oluncaya dek de usanmadan projeyi izleyebilir.¹⁸

Sosyal girişimcinin görevi, toplumsal sorunlara çözüm yolları bulmaktır. Sosyal girişimci gündelik hayatta yolunda gitmeyen işleri fark eder, topluma bu sorunların çözümü için yapılabilecek yeni buluş veya keşifleri benimsetip, yeni bir sistem kurup sorunun ortadan kalkması için çaba harcar.

Sosyal girişimciler; yalnızca balık vermekle veya balık tutmayı öğretmekle kalmaz, balık sektöründe bir devrim yapana kadar durmaksızın çaba harcarlar. Balık verenleri, günü kurtaranlar olarak nitelendirirler. Ekonomik durumu iyi olmayan insanlara günlük yardımlar yapmak yerine uzun vadede iş imkânı sağlayarak kendi ayakları üzerinde durmalarını sağlarlar. Geniş kapsamlı toplumsal sorunları tespit etmek ve çözüm yolları bulmak için bir sosyal girişimciye ihtiyaç vardır. Çünkü bir sosyal girişimci, bütün sistem değişene kadar durmaksızın çalışmalarını devam ettirebilecek vizyon ve kararlılığa sahiptir. Bu vizyon ve kararlılığı da halkın içinden olmalarından ve halkın durumunu çok iyi bilmelerinden alırlar.

Sosyal girişimciler, birçok karmaşık probleme çare bulmada sergiledikleri başarıyla, özel sektör işletmelerine örnek olur, problem çözme yetenekleri, işbirliği becerileri, sorumluluk alma ve gönüllülük ruhlarıyla ilham verirler. Çünkü sosyal girişimcilerin beslendiği yer hayalleridir.

Sosyal girişimciler; teşebbüs ettikleri sektörlerde, sosyal değişimi baş döndürücü bir süratle başlatma kuvvetine sahiptirler. Keskin zekâları, kendi içlerinden gelen motivasyonları, vizyonları, çalışkanlıkları ve başarıma azimleriyle, topluma iyilik telkin ederek, toplumu cesaretlendirirler. Bundan da önemlisi bir taraftan sosyal problemlere kalıcı çözüm yolları üretirken, diğer taraftan da bu faaliyetlerin parçası olsun veya olmasın herkese dünyayı değiştirebileceği ilhamını gösterirler. Yaptıkları eğitim seminerleriyle özellikle genç nüfusun sosyal yönden kuvvetlenmesini sağlarlar. Sadece kendi menfaatlerini düşünen toplumların geldikleri noktayı anlatarak toplum bilincini üst seviyede tutmayı amaçlarlar. Sosyal girişimciler ticari girişimcilere nazaran daha az rekabet eden bir karaktere sahiptirler. Diğer sosyal girişimcilerin yapmış olduğu bütün çalışmalar onları mutlu edebilir veya onlar yapılan çalışmaları destekleyen bir görüntü çizebilirler. Bunun en temel sebebi topluma sağlanan her faydadan haz duymalarıdır. Bu

¹⁸ Denizalp H., “Toplumsal Dönüşüm için Sosyal Girişimcilik Rehberi” Odak Ofset Matbaacılık, Ankara, 2007, s.8.

da sosyal girişimcilerin bireyciliğe değil kollektivist bir düşünce yapısına sahip olduklarını açıklamaktadır.

Sosyal girişimciler yalnızca sosyal sorunların olduğu sahalarda değil, kültür ve sanat alanlarında da faaliyet gösterirler. Robert Redford'un bir bağımsız film hareketi olarak kurduğu Sundance Lab ve Sundance Film Festivali, kültürel alandaki sosyal girişimciliğin en belirgin örneklerinden biridir ve Redford'un kendi söyleyişiyle bu hareket "daha insancıl" filmlerin yapılmasına ve görünürlük kazanmasına fayda sağlamaktadır.¹⁹

Bunun yanında sosyal girişimciler, hayata geçirdikleri yenilikçi uygulamalarla kimi zaman, ülke siyasetini bile değiştirebilmektedir. AIDS hastalarına evde bakım, okuldaki derslere iştirak edemeyen kanserli çocuklar için özel eğitim imkânları gibi projeler, pek çok ülkede standart kamu uygulamasına dönmüş uygulamalardır. Bangladeşli Grameen Bank'ın kurucusu olan Muhammed Yunus da bir sosyal girişimcidir. Geçtiğimiz yıllarda Bill Gates de, Microsoft'taki tam zamanlı işini bırakarak eşi Melinda ile üçüncü dünya ülkelerindeki ölümcül hastalıkların önüne geçmek maksadıyla bir dernek kurarak sosyal girişimciler arasında yerini almıştır. Servetinin %95'ini derneğe bağışlayan, eşi ve kendisi öldükten yirmi sene sonra ise bu servetin tümünün harcanmış olmasını planladığını söyleyen Bill Gates de bu manada pek çok iş adamına da örnek olmuştur.²⁰

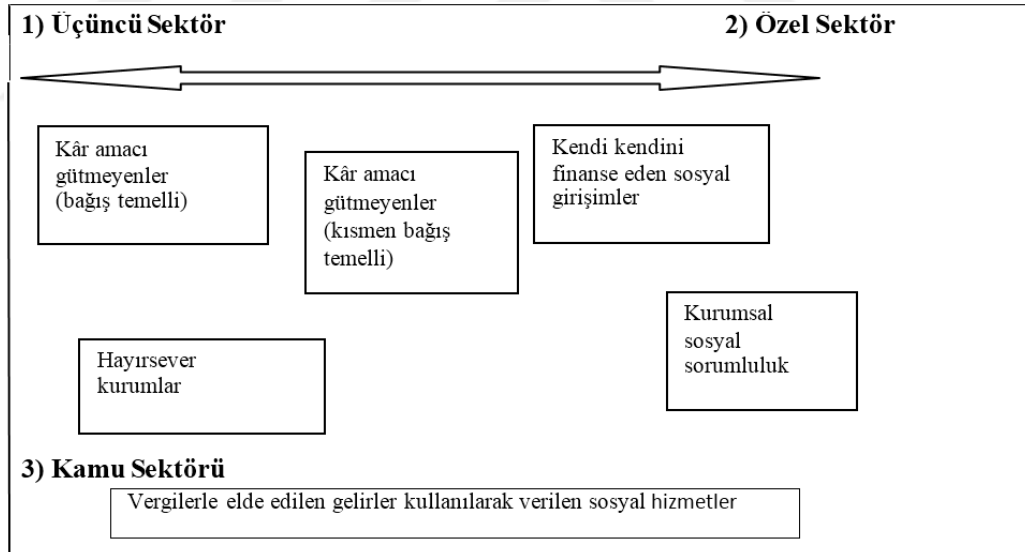
Ayrıca Sosyal girişimciler sosyal sektörde bir değişim ajanı gibi rol oynamaktadırlar. Bunu da :

- Sosyal değer oluşturmak ve sürekliliğini sağlamak maksadıyla bir misyon belirleyerek,
- Bu misyonu gerçekleştirmek maksadıyla sürekli yeni fırsatlar peşinde koşarak ve mevcut imkânlardan faydalanarak,
- Devamlı bir inovasyon, uyarılma ve öğrenme süreciyle uğraşarak,
- Mevcut kaynaklarla sınırsız şekilde cesaretle faaliyet göstererek,
- Topluma yardım etmek ve yarar sağlamak için çoğalan bir sorumluluk hissi ortaya koyarak yaparlar.

¹⁹ <https://www.temelaksoy.com/sosyal-girisimcilik-nedir/>; E.T.: 10.04.2017

²⁰ <https://www.temelaksoy.com/sosyal-girisimcilik-nedir/>; E.T.: 10.04.2017

Modern demokrasiler, başlıca üç sektöre ayrılmaktadır. Bu sektörlerden birincisi; bütün çalışanları genel ya da katma bütçeli idarelerde ve belediyelerde kamu hizmeti veren çalışanlardan meydana gelen ve adına birinci sektör denilen kamu sektörüdür. İkincisi; kâr amacı güden özel sektördür. Devletin ekonomik gücünün büyük bölümünü ikinci sektör denilen özel sektör oluşturur. Üçüncü sektör ise, vatandaşların kâr elde etme hedefi olmaksızın, gönüllü olarak kamu görevlerine (devlet hizmetlerine) iştirakini gerçekleştiren vakıf ve dernek gibi gönüllü kuruluşların oluşturduğu sektördür. Bu sektöre vakıf ve derneklerin yanında; platform, grup, hareket ve inisiyatifleri de ilave edebiliriz. Üçüncü sektörde bulunan kuruluşların, faaliyet sahalarına bağlı olarak farklı terimlerle anlatıldığı görülmektedir. Bu sektöre “vatandaşlar sektörü”, “gönüllü kuruluşlar sektörü”, “üçüncü sektör”, “sivil toplum kuruluşları sektörü de” denilmektedir. Bahsi geçen üç sektör; devletlerin sosyo-ekonomik temellerini meydana getirdiği gibi dünyada yaşanan gelişme ve değişimlerden de direkt etkilenmektedir. Sosyal girişimcilerin görev yaptıkları örgüt formları Şekil-2’de verilmiştir.



Şekil 2. Sosyal Girişimcilerin Görev Yaptıkları Örgüt Formları.²¹

Sosyal girişimciler Şekil-2’de görüleceği gibi birinci sektör denilen kamu sektörü, ikinci sektör denilen özel sektör ve üçüncü sektör denilen ve kâr elde etme

²¹ Çetindamar D., Tural E., Titiz S., Taluk Ş., “Sosyal Dönüşümün Ajanları: Sosyal Girişimciler” Sabancı Üniversitesi, 2010.

amacı gütmeyen vakıf, dernek vb. sivil toplum kuruluşlarından meydana gelen ekonomik örgütsel formlarda etkinlikte bulunur. Bu örgütsel yapıların her biri değişik yollarla sosyal inovasyonların ilerletilmesine ve hayata geçirilmesine fayda sağlar. Hangi form/örgütsel yapı içerisinde olursa olsun sosyal girişimci bulunduğu ortam üzerinden sosyal inovasyonların taşıyıcılığını/ajanlığı görevini üstlenir.²² Günümüzde süratle gelişmekte olan dünyada sosyal girişimlere aktarılan yetenek, enerji, kaynak, para ve ilgi her geçen gün birbirini tetikleyerek artmaktadır.

3.1. Sosyal Girişimcinin Sahip Olması Gereken Kişisel Özellikler

Herkesin değişik nitelikleri ve yetenekleri vardır. Ancak bir sosyal girişimcinin temel bazı özelliklere sahip olmasının büyük yararları olacağı düşünülmektedir. Bu özellikler;

- Toplumsal problemlerin bilincinde olma,
- Başarma arzusu,
- Mücadelecilik ve azim,
- Sorumluluk, riske girebilme isteği ve becerisi,
- Yaratıcılık ve imkânları görebilme becerisi,
- Planlı çalışma ve araştırma becerisi,
- Başkaları ile birlikte hareket edebilmek, onlara güvenebilmek ve münasebet kurduğu kişilere güven aşılayabilmek,
- Eksikliğinin, limitlerinin farkında olmak ve tavsiyelerden faydalanabilmek,
- Güç koşullarda, zor çalışmalara hazır olmak,
- Kendini geliştirme ve yetiştirme isteği,
- Başkalarına tesir edip onları da çalışmaya teşvik edebilmek.

Yukarıda sıralanan niteliklerin hepsi sosyal girişimcide tam olarak mevcut olmayabilir. Ancak, temel manada bu niteliklere sahip olan kişilerin, sosyal girişimcilik macerasında, bu özelliklere sahip olmayan kişilere göre daha üstün konumda olduğu ifade edilebilir.

²² Çetindamar D., Tural E., Titiz S., Taluk Ş., “Sosyal Dönüşümün Ajanları: Sosyal Girişimciler” Sabancı Üniversitesi, 2010.

3.2. Sosyal Girişimcinin Yaşam Basamakları

Sosyal girişimcinin yaşam basamakları; sosyal girişimcinin amacına ulaşabilmesi ve idamesini sağlayabilmesi için yaşaması gereken süreçler bütünüdür. Bu süreçleri tam anlamı ile yaşayan sosyal girişimcilerin hedeflerine/amaçlarına ulaşmasının daha net ve şanslı olduğu söylenebilir. Bu süreçler temel olarak ıraklık ve fikri hayata geçirme olmak üzere iki aşamadan oluşmaktadır.

3.2.1. Çıraklık

Sosyal girişimci amacını ortaya koymalı, bu süreçte henüz zayıf ve eksik olduğunu bilmelidir. En fazla süre ve çabanın sarf edildiğı bölümdür. Bu aşamada;

- Yetenek ve tecrübe edinilir.
- Toplumun problemleri tespit edilir.
- Yeni düşünceler ortaya konur, araştırılır ve takdim edilir.

Bu aşamada gelişme kaydedebilmek için öğrenmeye gereksinim duyulur ve neticenin asgari seviyede elde edildiğı aşamadır.

3.2.2. Fikri hayata geçirme (ustalık)

Bu aşama üç basamaktan oluşur;

I. Basamak;

- Bütün zaman / enerji yeni düşüncelerin tatbik edilmesine harcanır.
- Projenin taslağı ve temeli oluşturulur.
- Çevreden yardım alınır.

II. Basamak;

- Düşünce, bölgesel ve ulusal alanda yayılır.
- Kurum ve kaynaklar birleştirilir.
- Ortaya konan düşünce beğeni kazanacak duruma gelir.

III. Basamak;

- Yeni düşünce ve ilkeler topluma entegre edilir.
- Bu uygulamalar neticesinde toplumda geleneksel davranışlar değişir.
- Girişimci yeni tasarılar imar etmeye ve sosyal alanda faaliyet göstermeye devam eder.

Bu aşamaları bilen sosyal girişimci hangi amaçlar için neleri, nasıl ve ne zaman yapacağını da planlar.

3.3. Sosyal Girişimciyi Nasıl Tanırsınız?

- Yeni Düşünce; Toplumsal bir sorunu giderecek yeni bir düşünceye sahiptir.
- Yaratıcılık; Hedeflerin ortaya konmasında ve problemin giderilmesinde kreatiftir.
- Girişimcilik; Sonuca ulaşana dek fikrinin arkasından koşar.
- Sosyal Etki; Düşüncenin tesir sahasını toplumun büyük bir bölümünü içerecek hale getirir.
- Etik Doku; Çevresinde ona inananlardan oluşan bireyler bir araya gelir.

Yukarıda listelenenlerin yanında sosyal girişimcilerin; potansiyellerini tam olarak kıymetlendiremeyen insanları ve kaynakları bularak, bunları sosyal gereksinimleri karşılamak maksadıyla harcadıklarını, sürekli bir inovasyon, uyarılma ve öğrenme süreciyle uğraştıklarını, halka yardım etmek ve fayda sağlamak için çoğalan bir sorumluluk hissi sergilediklerine şahit oluruz.

3.4. Tarihte Sosyal Girişimciler

- Susan B. Anthony (ABD): ABD'de kadın haklarının iyileştirilmesi için çalışmıştır. Kadınların mülk sahibi olmaları için mücadele etmiş ve bu hususta anayasa değişikliğinin öncüsü olmuştur.
- Vinoba Bhave (Hindistan): Toprak Bağış Hareketi'nin kurucusu ve lideridir. Hindistan'ın toprak sahibi olmayan yoksul köylülerine yaklaşık üç milyon dönüm toprağın hibe edilmesini sağlamıştır.²³
- Mary Montessori (İtalya): Erken çocuk eğitiminde Montessori yaklaşımını geliştirmiştir.²⁴
- John Muir (ABD): Doğasever ve doğanın korumacısıdır. Dünyada Ulusal Doğa Parkları sistemini kurmuş ve Sierra Club'un kurulmasına katkı sağlamıştır.²⁵

²³ <https://www.turkey.ashoka.org/node/1697>: E.T.:10.04.2017

²⁴ <https://www.turkey.ashoka.org/node/1697>: E.T.:10.04.2017

²⁵ <https://www.turkey.ashoka.org/node/1697>: E.T.:10.04.2017

- Jean Monnet (Fransa): II. Dünya Savaşı sonrasında Fransa'nın ekonomisini yeniden imar ederken, Avrupa Kömür ve Çelik Topluluğu'nu kurmuştur. Bu topluluk, Avrupa Birliği'nin temellerini atmıştır.²⁶

Yukarıda ismi geçen sosyal girişimcilerin yanı sıra dünyada en bilinen sosyal girişimciler ve yaptıkları sistematik değişimler şekil-3'te verilmiştir.

Önder Sosyal Girişimciler		Sistematik Değişimler
Muhammed Yunus (Bangladeş)	➡	Micro kredilerle küresel çözümler
Verghese Kurien (Hindistan)	➡	Beyaz Devrim.. Küçük mandıra işletmelerinin katma değer zinciri oluşturularak optimizasyonu.
Rogelio Padilla (Meksika)	➡	Sokakta yaşayan ve çalışan çocuklara beslenme ve iş imkanı sağlama.
William Lloyd Garrison (A.B.D.)	➡	Köle karşıtı hareketi.
Florence Nightingale (İngiltere)	➡	Sağlık devrimi, Çağdaş hemşirelik, hastane ve ev hijyeni.

Şekil 3. Dünyada Önder Sosyal Girişimciler ve Yaptıkları Sistematik Değişimler.²⁷

Şekil-3'te de görüleceği üzere sosyal girişimciler toplumda mevcut bir problemi/ihtiyacı tespit edip, devrim niteliğinde değişimler/yenilikler yaparak topluma sosyal fayda sağlamışlardır.

²⁶ <https://www.turkey.ashoka.org/node/1697>: E.T.:10.04.2017

²⁷ Tiryaki T., "Sosyal Girişimcilik Nedir" Sogla, Eylül 2013.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

4. GİRİŞİMCİLİK (TİCARİ) İLE SOSYAL GİRİŞİMCİLİK İLİŞKİSİ

Sosyal girişimciliğin sıklet merkezlerinden biri olan yaratıcı girişimler, girişimciliğin temel ögesidir. Cantillon, Say ve Schumpeter girişimciyi, riske girmeyi seven, yenilikçi, başarılı, ekonomik değer sağlamada önemli faydası olan kişi şeklinde tarif etmiştir.²⁸ Bu kapsamda, sosyal sorunlara yenilikçi çözüm yolları üretmek maksadıyla sosyal girişimciliği girişimsel aşamalar içinde somutlaştırmak icap etmektedir. Bu düşünce, girişimcilerin bir sosyal girişimci olarak imkânları tespit etmesi ve ortaya koyması; yenilik ve değişime yatkın hale getirilmesi; mevcut kısıtlı kaynaklara bağlı kalmaksızın faaliyet göstermesiyle uyumlu gözükmektedir.

Girişimcinin hedeflerini hem sosyal hem de ekonomik açıdan eş zamanlı olarak izleyebilmesiyle ilgili iki değişik kuram mevcuttur. Ekonomik kuram, girişimciliğin yeni fırsatları bulmaya gereksinim hissettiğini ve bunu da öncelikle uzun vadede kendini idame edebilmek ve piyasada rekabet edebilmek maksadıyla ekonomik hedefleri dikkate alarak yapması icap ettiğini ifade eder. Diğer kuram da ise girişimcilik, esasen toplumsal yaşamla iç içedir. Girişimci, sosyal sorunları tespit ederek bunları ekonomik manada kendisini tatmin edecek şekilde yeni ve çeşitli çözüm yöntemleri biçiminde imkânlara çevirir. Girişimciler, toplumun problemlerini/ihtiyaçlarını tespit edip faaliyet göstermeye başlayarak zaten sosyal bir fonksiyonu da icra etmektedir. Yani, bütün girişimciler belli bir sosyal sorumluluk davranışı sergiler. Bunun mantığı ise şöyledir; Girişimciliğin tavsiye edilen ve benimsenen sonucu istihdam ve refah sağlamaktır. İstihdam sağlama, ekonomik ilerlemeye yardımcı olur ve bununla ilişkili şekilde de kişisel ve toplumsal kalkınma sağlar. Bu nedenle, girişimcilik sosyal fayda sağlar. Sosyal girişimcilik ve ticari girişimcilik arasındaki çizgi, birinin girdisinin diğerinin çıktısı olmasıdır. Sosyal girişimciliğin başlangıç noktası, sosyal misyonu hayata geçirmek maksadıyla imkânlardan faydalanmaktır.

Girişimcilik ile sosyal girişimcilik arasındaki ilişki, kendi tanımlarında da görülmektedir. Sosyal girişimci, eldeki kaynaklarla kısıtlı olmadan sosyal değer

²⁸ Reyhanoğlu M., Akın Ö., “Ticari Girişimciler Ne Kadar Sosyal Girişimcidir” İstanbul Üniversitesi İşletme İktisadi Enstitüsü Dergisi, Sayı:71, 2012, S.4.

sağlamak ve devam ettirmek için bir değişim ajanı gibi faaliyet gösterir (Sharir ve Lerner, 2006: 7). Bu tarif, girişimcinin kısıtlı kaynaklarla piyasaya yenilik getiren ticarî bir değişim vasıtası olduğuna yönelik mantıkla uyusmaktadır. Bu kapsamda; mali riski de kapsayarak ticarî bir girişimi örgütleyen ve harekete geçiren kişi şeklinde tarif edilen girişimci ile sosyal hedef niteliklerini taşıyan, bir girişimi veya faaliyeti icra edenden kişi şeklinde tarif edilen sosyal girişimci “bir girişim başlatma” ve “yenilik” kavramları yönünden örtüşmektedir.

Geleneksel bir girişimin performans ölçütleri, satış, kazanç elde etme veya diğer geleneksel mali vasıtalarlardır. Sosyal girişimcilikte performans, sosyal misyon hedeflerinin hayata geçirilmesindeki başarıyla tespit edilir. Sosyal girişimcilik, asıl misyonu dikkate alarak kâr elde etme amacı güden işletmelerin hareket ettiği prensiplerle kazancı yükseltmeyi amaçlamaktadır.

Girişimcilik ile sosyal girişimcilik arasındaki bağı açıklayan bir diğer konuda devletin sosyal misyonunu özel kişi ve kurumlara aktarmasının lüzumlu olduğudur. Sosyal girişimcilik özellikle, sosyal fayda maksatlı kamu giderlerinin düşük olduğu hallerde, sosyal gereksinimlerle ilgili olarak meydana gelen yenilikçi bir bakış açısidir.²⁹ Sosyal girişimciler, işletme sahiplerinin ve paydaşlarının kazancını arttırmaktan çok toplumun refah seviyesini yükseltmeyi hedefler. Devletin düşen sosyal hizmet sunumlarının ve bu yönde çalışan kâr amacı gütmeyen kurumlara yönelik mali desteğinin inkıtaya maruz kalması, bu tür hizmetlerin girişimciler vasıtasıyla ticarî faaliyet biçiminde de ortaya çıkmasına neden olmuştur.

Ticarî girişimciler gibi sosyal girişimciler de yeni örgütler teşkil eder, geliştirir, yenilikçi projeler tatbik eder, yeni hizmetleri organize eder ve yayar. Farklı şekilde tatmin olsalar da sosyal girişimcilerin sorumlulukları ve sorunları; başlangıç, kuruluş ve kurumsallaşma süreçleri, ticarî girişimcilerle benzer nitelikler arz eder.³⁰ İmkânların ve gereksinimlerin tespit edilmesi, planlanması, bilgi desteğinin ve kaynakların temini, pazarlama, talebin ve örgütsel kapsamın teşkil edilmesi problemleriyle her ikisi de karşılaşır.

Sosyal girişimcilikte de kâr elde etme amacı güden girişimcilikte olduğu gibi finansal döngüyü sürdürme, yeniden yatırıma çevirmek için kâr sağlama, etkin idare, yeni düşünce ortaya koyma, fırsatları yakalama, faydalanma ve izleme, iş modeli ve

²⁹ Reyhanoğlu M., Akın Ö., “Ticari Girişimciler Ne Kadar Sosyal Girişimcidir” İstanbul Üniversitesi İşletme İktisadi Enstitüsü Dergisi, Sayı:71, 2012, S.5.

³⁰ Reyhanoğlu M., Akın Ö., a.g.e. 2012, S.6.

pazarın durumunu anlama vb. bir takım idare ve girişimci becerilerine gereksinim duyulmaktadır. Sosyal girişimcilerin hedefleri ve motivasyonları ticari girişimcilerden değişiklik gösterse de, fırsatların sezilmesinde, girişim düşüncesinin ortaya konmasında, planlanmasında, kurulmasında, çalışmasında ve kurumsallaştırılmasında karşı karşıya kaldıkları sorunlar ve elde edilen imkânlarla işletme girişimcilerinin karşı karşıya kaldıkları sorunlar ve elde ettikleri imkânlar benzerlik arz etmektedir.

Sosyal girişimler pazar mekanizmasını kullanmakta ve bunu kalıcı değişiklikler ortaya koyabilmek için sosyal yönelim misyonu ile bütünleştirmektedir. Bu durum kendi kendini idare edebilen örgütlerle sürdürülebilir sosyal çözüm yollarının elde edilmesi manasını taşımaktadır. Sürdürülebilir sosyal çözüm yolları bağış, hibe ve/veya devlet sübvansiyonları gibi vasıtalar aracılığıyla da gerçekleştirilebilir. Ancak kuruluşun kendi kendini idare edebilmesi sadece kendi kazancını kendisinin sağlamasıyla olabilir. Yeni sosyal girişimler oluşturmak sosyal girişimciliğin birinci cihetiyken temel misyonu dikkate alarak, kâr elde etme amacı güden bir işletmenin temel prensiplerini faaliyetlerine tatbik ederek kazanç sağlamaya çaba göstermekte ikinci cihetidir. Özetle, tamamen özel sektörde olduğu gibi etkinlik ve verimlilik prensiplerine göre faaliyet gösteren sosyal girişimcilik etkinliklerini görmek olasıdır. Ancak bunların hedefi öncelikli olarak hem sosyal yarar elde etmek hem de kâr sağlamaktır.

Tarihte pek çok üçüncü sektör kuruluşu bağışlara bağımlı, kendi kendine yetemeyen bir örgüt yapısı ve girişimci bir yapıya sahip olmayan bireyleri çalıştırmaya meyletmıştır. Bu nitelikler girişimin başarı riskini çoğaltmakta ve sosyal değerini minimuma çekmektedir. Fakat sosyal girişimler uğraşlarını tamamıyla misyon ve hedefler başka olsa da özel sektör girişimcilerinin yöntemleri ile yapmaktadırlar. Literatürdeki genel kanaat sosyal ve ticari girişimcilik etkinliklerinin birbirlerinden açık ve kesin hatlarla ayrıldığı şeklinde olmasına rağmen uygulamada bu iki alanı net hatlarla ayırmak çok olası görünmemektedir. Sosyal girişimcilik aynı ticari girişimcilik nitelikleri arasında bulunan riske girme, yaratıcılık, liderlik, rekabetçilik, başarı merkezlilik gibi kavramlara ek olarak sosyal anlayış, diğerkâmlık ve toplumsal problemlere ve diğerlerine duyarlılık gibi saiklerle meydana gelmektedir.

Sosyal girişimcilik ile ticarî girişimcilik arasındaki farka karşın Archer, bu iki kavram arasındaki bağlantıyı ispat etmiştir. Sosyal girişim modellerini incelediğimizde bir takım girişim faaliyetlerinin ticarî faaliyetleri çoğaltmaya dönük olduğunu söyleyebiliriz. Örneğin Türkiye’de de uygulanan Grameen Bank’ın Mikro-Kredi

Programı, gelir seviyesi az insanların ve ailelerinin gereksinimlerini gidermek amacıyla kazanç elde etmek ve serbest meslek tasarılarına maddi kaynak sağlamak maksadıyla düşük faizli krediler vermektedir.

4.1. Ticari Girişimci ve Sosyal Girişimci İlişkisi

Sosyal girişimciler kar elde etmeyi amaçlayan ticari girişimcilerle pek çok yönden benzerlik göstermektedir. Örneğin, yeni bir örgüt oluşturmaları, sosyo-ekonomik ilerlemeye sağladıkları faydalar, imkânları değerlendirebilmeleri, yenilikçi ve kararlı olmaları bu iki tür girişimcinin ortak özellikleri olarak söylenebilir. Yukarıda anlatılanlardan da anlaşılacağı üzere ticari girişimci ve sosyal girişimcinin pek çok benzer ve ortak özellikleri vardır. Şekil-4'te ticari girişimci ile sosyal girişimcinin benzer ve ortak yönlerin en belirgin olanları açıklanmıştır.

Ticari Girişimci	Sosyal Girişimci
➤ Piyasadaki bir gereksinimi bulur. ➤ Sürdürülebilir maddi yararı azami seviyeye çıkarır. ➤ Kazanmaktan ve iş modelinden heyecan duyar.	➤ Toplumdaki gerçek bir gereksinimi bulur. ➤ Sürdürülebilir sosyal yararı azami seviyeye çıkarır. ➤ Motivasyonu içseldir, başkalarına yardım etmekten ve dünyanın daha iyi bir hale gelmesini sağlamaktan heyecan duyar.
Her ikisi de; ➤ Çözüm merkezlidir; Nasıl hareket edeceğine odaklanmıştır. ➤ Kararlıdır; Güçlüklerle karşılaştığında usanmaz, caymaz. ➤ Yenilikçidir; Inovasyon ile sistemleri ile devam ettirebilirler.	

Şekil 4. Ticari Girişimci ve Sosyal Girişimci İlişkisi³¹

Şekil-4'ten anlaşılacağı üzere, farklı amaçları olmasına rağmen, her iki girişimcinin de bir ihtiyacı tespit ettiği, sürdürülebilir bir fayda sağlama amaçladığı, faaliyetlerinden heyecan duyduğu, çözüm odaklı, kararlı ve yenilikçi olduğu görülmektedir.

³¹ Tiryaki T., "Sosyal Girişimcilik Nedir" Sogla, Eylül 2013.

BEŞİNCİ BÖLÜM

5. GİRİŞİMCİLİK (TİCARİ) VE SOSYAL GİRİŞİMCİLİK ARASINDAKİ FARKLAR

Ticarî girişimciliğin asıl hedefi, kâr elde etmektir; sosyal girişimciliğin asıl hedefi ise, sosyal misyonu ve hizmeti ön plana alarak sosyal değer ve toplumsal fayda elde etmek için sosyal kazanç sağlamaktır. Ticarî girişimciliğin misyonu bireysel menfaattir; sosyal girişimciliğin misyonu ise toplumsal menfaattir. İki girişimcilik çeşidi de, imkânları kıymetlendirme, girişim sağlama ve geliştirmeyi içeren kararları almada fikişel örnekleri göz önüne almaktadır. Fakat riske girme arzusu, fırsatları elde etme ve geleceği sezme becerileri yönlerinden, sosyal girişimcilik ile ticarî girişimcilik farklılaşabilmektedir.

Sosyal girişimlerin çoğu sosyal girişimciler tarafından ortaya konup yürütölmektedir. Ancak her sosyal girişimci kişinin bir sosyal girişimi olma zorunluluğu yoktur ve sosyal girişim kuran her bireyi sosyal girişimci olarak nitelendirmek de doğru değildir. Sosyal girişim kurmuş, başarıyla yürütmüş sosyal girişimcilerin yanında, sosyal girişimi olmadan da önemli sosyal ve ekonomik etkiler oluşturabilmiş girişimci örnekleri de mevcuttur. Ayrıca sosyal girişimcilik ticari girişimciliğin aksine kopyalanabilir olması özelliğiyle sosyal girişimci olmayan kişiler tarafından da rol model olarak alınıp sosyal girişim olarak uygulanabilmektedir.³²

Ticarî girişimcilikte, ekonomik kazanç sağlama genellikle bir üretim faaliyetıyla hayata geçirilir ve böylece işletmenin devamlılığı ve kalıcılığı temin edilir. Sosyal girişimcilik için ekonomik kazanç sağlama çoğunlukla asıl hedef değildir. Sosyal girişimciliğin yenilikçi olmasını sağlayan hal, ekonomik kazanç sağlamadan ziyade sosyal gereksinimleri direkt giderecek mal ve hizmetlerin sağlanması için yeni modeller üretmeyi hedeflemesidir. Ticarî girişimcilerin sıklet merkezi ekonomik yatırımlardır. Sosyal girişimcilerin sıklet merkezi ise, toplumun asıl gereksinimlerini gidermek ve insanların hayat standartlarını çoğaltmaya yönelik sosyal yatırımlar yapmaktır.

Ticarî girişimcilikte kendini gerçekleştirme, başarı ve mesleki bağımsızlık kişiyi motive ederken sosyal girişimcilikte, kendini geliştirme, kişinin kişisel acısını düşürmek

³² <https://www.sosyalgirisim.org/content/detail.aspx?cid=15>; E.T.:10.04.2017

maksadıyla çareler üretme, yerel gereksinimlerin giderilmesi veya sosyal sorunu çözme gereksinimi duyma kişiyi motive etmektedir.

Ticari girişimcilik ile sosyal girişimcilik arasındaki asıl fark; sosyal girişimcilikte asıl amaç sosyal fayda sağlamak iken ticari girişimcilikte asıl amaç ekonomik kazanç sağlamaktır. Ticari girişimcilikte sosyal fayda ekonomik kazanç sağlayarak elde edilmektedir. Şekil-5'te sosyal girişimcilik için alt yapı modelleri verilmiştir.

YAPI=	VAKIF-DERNEK	İKTİSADİ İŞLETMESİ OLAN VAKIF-DERNEK	501c-Kar Amacı Gütmeyen Kurum TR'de yok	Ticari Girişim Sosyal İş Social Business	Ticari Girişim
GELİR=	FON+BAĞIŞ	FON+BAĞIŞ + İŞ MODELİ	İŞ MODELİ Ürün- Hizmet Tanımı	İŞ MODELİ Ürün-Hizmet Tanımı	İŞ MODELİ Ürün-Hizmet Tanımı
KAR=	SİSTEME	SİSTEME	SİSTEME	HİSSEDARLARA	HİSSEDARLARA
SOSYAL FAYDA=	YÜKSEK	YÜKSEK	YÜKSEK	YÜKSEK-ORTA	ORTA-DÜŞÜK

Şekil 5. Sosyal Girişimcilik İçin Alt Yapı Modelleri³³

Şirketlerin aksine, sosyal girişimlerde başarı kriteri sağlanan kâr değil, toplum üstünde oluşturulan olumlu tesirdir. Bir diğer söyleyişle; şekil-5'te de görüleceği üzere ticari girişimcilikten farklı olarak sosyal girişimlerde elde edilen kâr, işverene iletilmez; sistemin büyümesi ve hedefi istikametinde daha çok yarar elde edilmesi için sistemin kendisine aktarılır. Sosyal girişimleri ticari girişimlerden farklı kılan bir diğer husus da; öncelikli olarak paydaşlarına değil, hizmet ettikleri topluma hesap vermek halinde olmalarıdır.

5.1. Ticari Girişimci ve Sosyal Girişimci Arasındaki Farklar

Ticarî girişimcinin ve sosyal girişimcinin, geçmişi, hayatı, asıl hedefleri, yaşadığı çevre ve nitelikleri yönünden bir takım farklılıkları mevcuttur. Barensen ve Gardner'a göre, bir lider olarak sosyal girişimci, ticarî girişimciden ayrı olarak, geçmiş hayatında güçlüklerle karşılaşmış, toplumsal faaliyetlere iştirak etmiş, bir bölümü

³³ Tiryaki T., "Sosyal Girişimcilik Nedir" Sogla, Eylül 2013.

yaşamdan soyutlanmış, toplum hassasiyetleri yüksek, daha inançlı kişidir.³⁴ Ticarî girişimci ise, geçmiş hayatında ticarî işlerle uğraşıp bu işlerden bir takım tecrübeler edinmiş, girişimci bir aile yapısı olan, bağımsız iş yapmaya eğilimli kişidir.

Sosyal girişimci, sosyal misyonu kapsamında sosyal faydanın sağlanması ve devam ettirilmesi için imkânlardan faydalanarak yenilikçi yöntemlerle faaliyet göstermek durumundadır. Ticarî girişimci ise, yer aldığı rekabet çevresi nedeniyle daha yenilikçi olmak ve daha fazla riske girmek durumundadır.

Sosyal girişimcilerin ticari girişimcilerinden asıl farkı, sosyal problemlere çareler bulma ve sosyal fayda sağlama mevzuunda istekli davranmalarıdır. Bu da teşkil ettikleri işletmelerin misyonlarını ortaya koymaktadır. Kısaca, sosyal girişimciler için kar sağlamak ve maddi kazanç elde etmek yaptıkları işin bir yan ürünü şeklinde meydana gelmektedir. Temel hedefleri sosyal gereksinimin baş gösterdiği sahalarda değer sağlamak ve fark oluşturmaktır; kar elde etmek, hedefe giden yolda bir vasıta durumundadır. Şekil- 6'da kâr elde etme amacı güden girişimciler ile sosyal girişimcilerin kendilerine özgü ve ortak özellikleri verilmiştir.

Kar Elde Etme Amacı Güden Girişimci	Ortak özellikler	Sosyal Girişimci
Yüksek başarı güdüsü	Yenilikçi	Misyon öncüsü
Risk taşıma	Özverili	Duygu merkezlilik
Organize edici olma	Öncü	Değişim ajanı
Stratejik düşünmesi	Lider	Kanaat öncüsü
Değer yaratma	Fırsat odaklı	Sosyal değer sağlama
Bütüncül	Süreklilik	Yöneticilik
Hakemlik özelliği	Adanmışlık	Vizyoner ve sorumluluk sahibi

Şekil 6. Kâr Elde Etme Amacı Güden Girişimciler ile Sosyal Girişimcilerin Kendilerine Özgü ve Ortak Özellikleri³⁵

Sonuç olarak, kâr elde etme amacı güden girişimciler ile sosyal girişimcilerin kendilerine has ve ortak birtakım özellikleri mevcuttur. Bu özellikleri şekil-6'daki gibi ifade edebiliriz.

³⁴ Reyhanoğlu M., Akın Ö., "Ticari Girişimciler Ne Kadar Sosyal Girişimcidir" İstanbul Üniversitesi İşletme İktisadi Enstitüsü Dergisi, Sayı:71, 2012, S.6.

³⁵

ALTINCI BÖLÜM

6. SOSYAL GİRİŞİMCİLİK VE SİVİL TOPLUM KURULUŞLARI İLİŞKİSİ

Tüketici ekonomisi, bireyselleşme aşamaları ve mülkiyet hakkı çağdaş toplumun bütünleyici bir unsuru olarak sivil toplumu meydana getirmiştir. Çünkü sivil toplum denince akla mülkiyet hakkını elinde bulunduran kişi gelmektedir. 18'inci yüzyılda ifade edilen sivil toplum, 1980'li yıllarda demokratik sistem içerisinde insanları bağımsızlaştıran bir görev üstlenmektedir. Burada temel konulardan biri devletin, daha etkili ve aktif bir biçimde, sivil topluma yönelik bir idare anlayışını benimsemesidir. Diğer bir önemli konu da, sürdürülebilir ekonomik kalkınmanın temin edilmesinde sivil toplumun görevidir. Avrupa'da 18. ve 19. yüzyıllarda meydana gelen Sanayi Devrimiyle birlikte, buhar gücünün yerini makineleşmiş endüstrinin alması, insanların iş gücü olarak görülmesine neden olmuştur. Özellikle kadın işçiler, erkek işçilerden daha az ücretle çalıştırılarak, sosyal imkânlardan tamamen yoksun bırakılmıştır. Sonraki dönemlerde kurulan sivil toplum örgütleri, hem kadınların hem çalışanların haklarını savunarak daha iyi şartlarda çalışmalarını sağlamıştır.

Sivil toplum kuruluşlarına yönelik birçok tarifte bulunulmuştur. STK'lar, herhangi bir kar elde etme hedefi olmayan, yerel, ulusal veya milletlerarası seviyede gönüllü vatandaşların meydana getirdiği kuruluşu anlatmaktadır. STK'lar resmi bir tanımla da; belli bir biçime tabi olan kuruluşlar olarak, ortak bir hedef çerçevesinde birleşen ve direkt kendilerine menfaat getirmeyen bireyler topluluğu şeklinde ifade edilmektedir. STK'lar özerk kuruluşlardan meydana gelmiş, özel sektörle kamu sektörü arasındaki bir ara sektör özelliğiyle sivil toplumun olmazsa olmaz ögesidir. Umumi bir tarifle beraber STK'lar ile ilgili geniş ve dar manada da tarifler yapılmıştır; Geniş manada STK'lar; sivil toplum alanında etkinlikte bulunan her kuruluşu anlatmak için söylenmektedir. Dar manada ise, yalnızca sosyo-ekonomik kalkınmaya ve gelişmeye direkt ya da endirekt destek verme hedefi ile gönüllülük, bağımsızlık ve kar elde etme hedefi taşımama gibi temellere isnat edilen sivil örgütlerdir.

Son yıllarda STK'ların ötesinde sosyal girişimcilik alanında çok büyük gelişmeler kaydedilmektedir. Bu kapsamda sosyal girişimci ile sivil toplumun bağlantısına değinirsek, sosyal girişimcilikte bir problemin giderilmesi maksadıyla kişinin inisiyatif olarak inovatif bir fikrin tatbik edilmesine dikkat çekilmeye

çalışıldığına rastlarız. Bu modelde STK'ların tersine ortak bir çalışmadan çok kişinin yaratıcılığı ve kapasitesine önem verilir. Sosyal girişimci ancak bulduğu çareler toplum tarafından kabullenildikçe toplumdan yardım alır ve vakıf, dernek, şirket gibi farklı biçimlerde teşkilatlanır. Ekonomik örgütü olan her STK'yı sosyal girişim olarak adlandıranların yanında, herhangi bir sosyal problemi gidermek amacıyla yapılan girişimleri de bir tür sosyal girişim olarak nitelendirenler mevcuttur. Hayırseverlik etkinliklerinde bulunan ticari girişimcileri de sosyal girişimci olarak gören veya işletmelerin kurumsal sosyal sorumluluk etkinliklerini sosyal girişim olarak nitelendirenler de mevcuttur. Yukarıda anlatılan karışıklığa karşın, Türkiye'de çok sayıda STK ve bunların ekonomik örgütleri sosyal girişim modelinde etkinlikte bulunmaktadır. Dolayısıyla bunların hem STK, hem de sosyal girişim olarak tasnif edilmeleri doğru olacaktır.³⁶

Kar elde etme hedefi olmayan sektör olarak STK'lar hayırseverlik, gönüllülük ve devlet sübvansiyonlarına isnat edilerek faaliyetlerini devam ettirirken, sosyal girişimcilik farklı bir değişimle “sürdürülebilirlik” ve “kendi kendine yeterlik” ile faaliyetlerini sürdürmektedir. Bu nedenle de sosyal girişimcilik ve sivil toplum kuruluşları farklılık arz etmektedir.

Sosyal girişimcilik faaliyetlerini geleneksel olarak hem sivil toplum kuruluşları ya da hayırsever örgütlerden hem de özel sektör girişimciliğinden ayıran önemli bir husus, sosyal girişimcilerin sosyal inovasyona gösterdikleri önemdir. Sosyal inovasyonu; herhangi bir toplumsal gereksinimi gidermek amacıyla, genellikle temel hedefi sosyal fayda sağlama olan örgütler tarafından geliştirilen ve yaygınlaştırılan yenilikçi etkinlikler ve hizmetler olarak basitçe tarif edebiliriz. Sosyal girişimlerin, sosyal problemin giderilmesinde geleneksel çarelerden çok içerisinde sosyal pazarlamayı da bulunduracak biçimde sosyal yenilikçi yaklaşıma sahip olduğunu görürüz. Örneğin bir STK evsizlik problemine geleneksel olarak kıyafet bağışı, geçici sığınma, gönüllülerle sağlanan yiyecek desteği gibi etkinliklerde bulunurken; aynı probleme sosyal girişimler yenilikçi bir çare (mesleki eğitim, iş bulma gibi kendi kendine yetmeyi hedefleyen projeler) üretmeyi hedeflemektedir. Yani sosyal girişimler, yoksul bir ailenin okula gidemeyen çocuklarına eğitim imkânı sunarak kendi yeterliliğini sağlamayı, işsiz babaya iş imkânı sağlayarak da kendi geçimlerini idame ettirebilmeyi hedeflemektedir. Eğitimlerini alıp meslek sahibi olan o çocukların da bu

³⁶ <https://www.sosyalgirisim.org/content/detail.aspx?cid=15>; E.T.: 10.04.2017

döngüyü devam ettirmesini amaçlamaktadır. Aynı şekilde, bir felaket sonrasında, felaket mağdurlarının gıda, giyecek ve diğer temel gereksinimlerini gidermek geleneksel bir çare olarak düşünülürken, yerel topluluğa; felakete hazırlık için “eğiticinin eğitimi” programı uygulamak sosyal yenilik içeren bir faaliyettir.

Sivil toplumunun gelişmesine ilişkin olarak meydana gelen; sivil toplum kuruluşları, sosyal girişimcilik, kamusal sosyal sorumluluk ve sosyal işletme kavramları birbirleri ile iç içe girmiş nitelikler göstermektedir. Nihai olarak, meydana gelme sebepleri ve toplum içerisinde sergiledikleri anlam aşağı yukarı aynıdır. Ortak paydaları “sosyal fayda” sağlamaktır. Ancak tek tek ele alındığında farklı bağlantılar göze çarpmaktadır.³⁷

Sonuç itibariyle, sivil toplum örgütleri, geniş manada bütün sivil toplum örgütlerini/topluluklarını içermesi nedeniyle bütün bu kuruluşların tümünü içine alan özellik ortaya koymaktadır. Sosyal yarar temin etmeleri, sivil toplum örgütleri ya da kamu ve özel sektör yapısı içerisinde teşkil edilebilmeleri, piyasa vasıtalarını kullanmaları, kendi kendini idare edebilmeleri ve sürdürülebilir olmaları, kar elde etme hedeflerinin olmaması (kurucuları/yöneticilerine kar payı dağıtmamaları) gibi ortak taraflarıyla sosyal girişimcilik ile sosyal işletmenin benzer kavramlar olduğu ifade edilebilir. Kurumsal sosyal sorumluluk kavramı, işletmelerin bütün hissedarlara ve sosyal problemlere karşı sorumluluğunu izah eden bir kavram olması sebebiyle, aslında STK’lar ve sosyal girişimcilik/sosyal işletme etkinlikleri de bir sosyal sorumluluk projesi olarak değerlendirilebilir.

³⁷ Demir, Ö. “Sivil Toplum Kuruluşları, Sosyal Girişimcilik, Kurumsal Sosyal Sorumluluk ve Sosyal İşletme” Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi, Sayı:6, Yıl:2014, S.354.

YEDİNCİ BÖLÜM

7. SOSYAL GİRİŞİMCİLİĞİN TOPLUMA YANSIMALARI

İnsanlık geçmişi boyunca sürekli sosyal girişimci niteliklerini taşıyan bireyler var olmuştur. Örneğin Florence Nightingale, 1800’lerde sağlık sektöründe bir devrim yaparak modern hemşirelik sistemini oluşturmuştur. 1980 yılında Ashoka, sosyal girişimcilik kavramını tarif etmiş ve bu alanda çalışmaya başlamıştır. Sosyal girişimcilik kavramı ilk önce sosyal girişimciliğe yatkın kişiler haricinde benimsenmemiştir.³⁸

Ashoka Uluslararası Sosyal Girişimciler Ağı, 1980 yılında Bill Drayton tarafından Hindistan’da kurulmuş, dünya genelinde sosyal girişimciliğe destek veren ve kâr elde etme hedefi olmayan bir örgüttür. Bu örgüt, altmıştan çok ülkede bin sekiz yüzden fazla Ashoka üyesine destek olmaktadır. Ashoka; sağlık, eğitim, çevre, insan hakları, kalkınma ve sivil inisiyatifin geliştirilmesi sahalarında faaliyet gösteren sosyal girişimcilere, kendilerini dolayısıyla işlerini ilerletebilmeleri için milletlerarası seviyede maddi ve manevi yönden destek vermektedir.³⁹

1980 yılından sonra yavaş bir ilerleyiş gösteren Ashoka, sosyal girişimcilerin başarıları ortaya çıkarıldıkça dikkatleri üzerine toplamıştır. Zaman geçtikçe tüm dünyada hem sosyal girişimciler hem de diğer sivil toplum kuruluşları yenilikçi ve yaratıcı fikirlerin öneminin ve girişimciliğin gerekliliğinin farkına varmıştır.⁴⁰

Yapılan bir araştırmaya göre sosyal girişimcilerin çalışmalarının beş yılın sonunda:

- Başkaları tarafından %88 oranında kopyalandığı,
- Projenin %59 oranında ulusal siyaseti değiştirmeyi başardığı,
- %97’sinin devamlılık gösterdiği,
- Çeşitli ulusal veya uluslararası örgütlerin yaratıcı fikirler yarışması düzenleyerek insanların ilgisini toplayıp, fark sağlayıcı projeler bulmaya çalıştığı, sonuçlarına ulaşılmıştır.⁴¹

³⁸ Denizalp H., “Toplumsal Dönüşüm için Sosyal Girişimcilik Rehberi” Odak Ofset Matbaacılık, Ankara, 2007, s.10.

³⁹ <https://www.ashoka.org>; E.T.: 10.04.2017

⁴⁰ <https://www.ashoka.org>; E.T.: 10.04.2017

⁴¹ Denizalp H., a.g.e. 2007, s.10.

Yukarıdaki bilgilerden de görüleceği üzere STK'lar ve bazı mahalli yönetimler sosyal girişimcilerin kullandığı çözüm yollarını örnek almaya başlamışlardır. Bu örnek alınma, ticari girişimciliktekinin tersine sosyal girişimcinin istediği bir durumdur. Çünkü bu sayede toplumda bir dönüşüm yaşanabilir. Bugün Dünya Bankası, Birleşmiş Milletler gibi büyük kuruluşlar bile toplumsal problemlere çare bulmak amacıyla yaratıcı düşünceler peşinde koşmaktadır.⁴² Çünkü toplumsal problemlerin aşılmasında kullanılan sıradan çözüm yolları toplumun dikkatini çekmediği gibi, STK'lar veya kamu kuruluşları da bu yöntemleri uygulama konusunda gönülsüz hareket etmektedir.

Bu bağlamda, sosyal girişimcilik sahasında etkinlikte bulunan STK'ların sayısı her geçen gün hızla çoğalmakta, ulusal ve uluslararası sempozyumlar, çalıştaylar, kongreler ve forumlar tertip edilmektedir. Bugün Ashoka'nın yanında sosyal girişimcilik alanında faaliyet gösteren STK'ları şu şekilde sıralayabiliriz:⁴³

- Schwab Vakfı: <https://www.schwabfound.org>.
- Institute for Social Entrepreneurs: <https://www.socialent.org>.
- Skoll Vakfı: <https://www.skollfoundation.org>.
- Acumen Vakfı: <https://www.acumenfund.org>.
- İrlanda Vakfı: <https://www.irlsfund.org>.

Sosyal girişimcilik konusunda ödül veren vakıf ve okulların sayısı da gün geçtikçe çoğalmaktadır. Bunlardan birkaç tanesinin internet adresleri şu şekildedir:⁴⁴

- <https://www.atlasasusa.org>.
- <https://www.gordon.tufts.edu>.
- <https://www.iadb.org>.
- <https://www.omidyar.net>.

Her geçen sene üniversiteler, sosyal girişimcilik eğitimini programlarına almaktadır. Bunlardan birkaçını şu şekilde sıralayabiliriz:⁴⁵

- Stanford Graduate School of Business / ABD
- Harvard Business School / ABD
- Fuqua School of Management, Duke University / ABD
- University of Chicago / ABD

⁴² Denizalp H., "Toplumsal Dönüşüm için Sosyal Girişimcilik Rehberi" Odak Ofset Matbaacılık, Ankara, 2007, s.12.

⁴³ Denizalp H., a.g.e. 2007, s.11.

⁴⁴ Denizalp H., a.g.e. 2007, s.11.

⁴⁵ Denizalp H., a.g.e. 2007, s.11.

- Amos Tuck School of Business, Dartmouth University / ABD
- University of California, Berkeley / ABD
- Wharton School of Business, University of Pennsylvania / ABD
- Alberta School of Business, Canadian Centre For Social Entrepreneurship / Kanada
- Asian Institute of Management / Filipinler
- Oxford University / İngiltere
- London School of Economics / İngiltere
- University of Warsaw / Polonya

Ayrıca, girişimci potansiyeline sahip insanlara genç yaşlardan itibaren girişimcilik temellerinin toplumsal değerlerle bir uyum içerisinde olduğunun öğretilmesi, sosyal girişimcilik hakkında girişimcilerin eğitimi noktasında fayda sağlayacaktır. Bununla birlikte, bireylerin birbirilerinden etkilenererek öğrenebilecekleri ve deneyimlerini paylaşabilecekleri ağların oluşturulmasının, hem ticari girişimcilik hem de sosyal girişimcilik alanında başarılı çalışmaların ortaya çıkmasına neden olacağı düşünülmektedir. İlaveten, bireylerin deneme kültürünü benimsemelerinin ve başarısızlıkları da kabul edebilmelerinin, girişimcilik kültürünün yaygınlaşmasında çok büyük fayda sağlayabileceği değerlendirilmektedir.

SEKİZİNCİ BÖLÜM

8. BİR SOSYAL GİRİŞİMCİLİK ÖRNEĞİ

8.1. Muhammed Yunus / Bangladeş (2006 Nobel Barış Ödülü Sahibi)

Dünyanın en güç yaşam şartlarına sahip ülkelerinden biri olan Bangladeş'te, Muhammed Yunus, milyonlarca insanın hayatını değiştiren ve dünyadaki ekonomik ve siyasi aktörlerin takdirini toplayan bir değişimi sessizce hayata geçirdi. Muhammed Yunus'un kurduğu Grameen Bank (Yoksullar Bankası), çok fakir insanlara, hiçbir geri ödeme garantisi olmayanlara ve geleneksel kuruluşların tamamen reddettiği kişilere kredi imkânı sağlamaktadır.⁴⁶

Ülkesinde bir üniversitede ekonomi bölüm başkanı olan Muhammed Yunus 1974 yılında Bangladeş'te açlık ve yoksulluğun artış göstermeye başlamasıyla problemlerin sebeplerini araştırmak maksadıyla açlık ve yoksulluğun yoğun olduğu küçük köylere gider. Rastladığı ilk yoksullardan olan Safiye Begüm'ün bambudan tabure üreterek geçimini sağladığını, tabure yapmak için gerekli olan bambu malzemesini satın alacak maddi gücü olmadığından, bambu malzemesini satan komisyoncuya borçlandığını, bundan dolayı yaptığı tabureleri her akşam satmak mecburiyetinde olduğunu ve tüm bu işten de yalnızca iki cent gelir elde ettiğini, borç para bulup, bambu malzemesini temin edebilirse de daha çok kazanç elde edeceğini öğrenir. Safiye Begüm'ün tabure yapmak için gereken bambu malzemesini tedarik edebilmesi için ihtiyacı olan para tutarı ise yirmi iki centtir. Muhammed Yunus, bulunduğu köyde öğrencileriyle birlikte incelemelerini sürdürür ve kırk iki kişinin borç aldığını ve aldıkları toplam borcun yirmi yedi dolardan düşük bir miktar olduğunu saptar ve önce bu parayı kendi cebinden öder.⁴⁷

8.2. Grameen Bank (Yoksullar Bankası) ve Mikro Kredi

Prof. Dr. Muhammed Yunus'un Bangladeşli fakirler için talep ettiği krediyi banka absürt karşılar. Ancak Yunus, bankanın üst düzey idarecilerini test etme maksatlı da olsa bu iş için ikna etmeyi başararak düşük bir tutarda kredi alabilir. Sıra krediyi verecek köylüleri ikna etmeye gelir. Yunus, bunun için ekonomi bölümündeki

⁴⁶ Denizalp H., "Toplumsal Dönüşüm için Sosyal Girişimcilik Rehberi" Odak Ofset Matbaacılık, Ankara, 2007, s.13.

⁴⁷ <https://muhammedyunus.okan.edu.tr/tr/muhammed-yunus-kimdir.php>; E.T.:10.04.2017

öğrencileriyle takımlar oluşturur. Şahsen öğrencileriyle köylülerin ayaklarına kadar gider, onları tefecilerden yüksek faizli para almanın önüne geçecek düşük faizli bu kredileri kullanmaları için ikna etmeye gayret eder. Köylüler önce şaşırır, ayaklarına kadar gelen bu kişilerden çekinirler ve bir mana veremezler. Tabii bir de kazançları tehlikeye giren tefeciler de onlara mani olmaya çalışır. Sonunda Yunus'un kararlılığı kazanır.⁴⁸

Deneme maksatlı bu model, sabır ve azimle başarı elde etmeye ve yayılmaya başlar. Yunus'a, verdiği kredileri geri alamayacağını söyleyen klasik bankacıların hepsi mahcup olur. Zira, Yunus bu imkanı yaşamlarında belki tek bir kez elde eden bu fakir insanların ne yapıp edip kredilerini geri ödeyeceğine inanır. Ayrıca krediyi tek bir birey veya aileye değil, beş kişilik gruplardan teşkil edilen yoksullara verir, böylece grup üyelerinin birbirlerini hem desteklemesini hem de denetlemesini temin eder. Bir de kredileri evin ihtiyacını karşılayan anneye vererek, erkeklerin bu kredileri lüzumsuz yere harcayıp tüketme olasılığını engeller. Az bir zaman içerisinde çok başarılı olan bu model için ayrı bir kurum kurma izni alır ve Grameen Bank (Yoksullar Bankası)'ı kurar. Grameen Bank deneyimi, ne kadar küçük olursa olsun maddi imkân sağlanması durumunda fakirlerin kendi hayatlarında mükemmel bir dönüşüm yapabildiklerini ortaya koymuştur. Kimisi çeltik ayıklamak, bazıları pirinç işlemek, kimisi çanak çömlek yapmak, kimisi de inek satın almak için yirmi, yüz veya beş yüz dolar gibi düşük tutarda paraya ihtiyaç duyar.⁴⁹

İnsanlık türlü şekillerde fırsat eşitliğini temin etmek için çaba harcamış, ancak fakirlik problemi giderilememiştir. Fakirler devletin bakımına bırakılmıştır. Devlet yardımıyla ne kadar çok şey yapılırsa yapılsın, kuşkusuz herkese fırsat eşitliği temin edilememektedir. Devlet desteğiyle yetişen çocuklar genellikle tüm hayatlarını başkalarından destek alarak geçirirler.⁵⁰

Kredi almak her insanın hakkıdır. Grameen Bank dünyanın bir çok ülkesinde kredilerini hiçbir güvence olmadan fakir insanlara kullandırmakta, kredilerin geri ödemeleri ise haftalık olarak alınmaktadır. Verilen kredi miktar olarak çok düşüktür ancak fakir insanları kendi yaratıcılıkları ve yetenekleri ile açlık sınırından çıkarıp, bu sınırın üzerinde tutmaya gayret etmesi yönünden bu krediler önemlidir. Hedef kitleleri

⁴⁸ Denizalp H., "Toplumsal Dönüşüm için Sosyal Girişimcilik Rehberi" Odak Ofset Matbaacılık, Ankara, 2007, s.13.

⁴⁹ Denizalp H., a.g.e. 2007, s.14.

⁵⁰ Denizalp H., a.g.e. 2007, s.14.

daha çok fakir kadınlar olan Grameen Bank'ın kredilerin geri ödeme oranının %97'nin üstünde olduğu söylenmektedir.⁵¹

Grameen Bank'ın hisseleri devlete ve müşterilerine, yani fakirlere aittir. Banka, sadece giderlerini karşılayacak kadar bir faiz karşılığında birkaç dolardan birkaç yüz dolara kadar kredi imkânı sağlamaktadır. Banka şubeleri mütevazı ve az sayıda küçük ofisten teşkil edilmektedir. Zira onların asıl şubeleri, bisikletleriyle her gün köy köy dolaşan idealist çalışanlarıdır.⁵²

1976'da kırk iki kişiye yirmi yedişer dolar kredi vererek işe başlayan Grameen Bank, 1997 yılında 2,4 milyar dolar kredi vermiştir. 38 bin köyde, 2 milyondan fazla kişinin ayağına gidip kredi veren bankanın günümüzde 110 ülkede 1105 şubesi ve 13 bin çalışanı mevcuttur. Mikro kredi sisteminde öncelikli hedefin kadınlar olduğunu belirten Yunus, "Kadınların doğal bir idarecilik becerileri var, az parayla çok iş yapabiliyorlar. Bu parayı tamamen çocukları ve evleri için harcıyorlar, çok daha fedakârlar. Erkekler ise ellerine geçen parayı daha çok kendi gereksinimleri için harcıyorlar, onlardan olumlu sonuç almak güç" demektedir. Bugün, Muhammed Yunus'un sağladığı kredilerden Bangladeş nüfusunun %10'undan çoğu yararlanmaktadır.⁵³

Önceleri bu modeli önemsemeyen Dünya Bankası, daha sonra bankaya kredi desteği sağlayarak başarıyı sahiplenmeye çalışmış, ancak Muhammed Yunus bu tür bir desteği kabul etmemiştir. Yunus'a göre, dünyada fakirlikle mücadele için kurulan milletlerarası bir kuruluş olan Dünya Bankası çok yanlış faaliyet göstermektedir. Merkezi New York'taki bir gökdelende (Fildişi Kule) olan banka, bir ülkeye kredi imkânı sağlamadan önce on binlerce dolar maaş alan uzmanlarını binlerce dolar harcırahla araştırma için göndermektedir. Pahalı otellerde kalan bu uzmanlar ülkenin birkaç önde geleni ile görüşüp sorunları anlamaya çalışmakta ve çoğu zaman kredi vermeden geri dönmektedir. Kredi verdiği hallerde ise zaten yüksek bir faizle verilen bu para, gerçekten ihtiyaç sahibi olan kişilere ulaşana dek hortumcuların elinde kuşa dönmektedir. Grameen Bank modelinden, kapitalizmden başka çıkar yol görmeyenlerin alacakları pek çok ders vardır.⁵⁴

⁵¹ Denizalp H., "Toplumsal Dönüşüm için Sosyal Girişimcilik Rehberi" Odak Ofset Matbaacılık, Ankara, 2007, s.14.

⁵² Denizalp H., a.g.e. 2007, s.15.

⁵³ Denizalp H., a.g.e. 2007, s.15.

⁵⁴ Denizalp H., "Toplumsal Dönüşüm için Sosyal Girişimcilik Rehberi" Odak Ofset Matbaacılık, Ankara, 2007, s.11.

DOKUZUNCU BÖLÜM

9. DÜNYADAN SOSYAL GİRİŞİMCİLİK ÖRNEKLERİ

9.1. Fazle ABED / Bangladeş

Fazle ABED, dünyanın en büyük sivil toplum örgütünün kurucusudur. Bu örgütün otuz binin üstünde çalışanı mevcuttur. Abed, eğitim, sağlık, sosyal ve finansal işler hakkında yeni düşüncelerin gün yüzüne çıkarılmasına önderlik etmiştir. Ayrıca yerel kalkınma için bölge halkına yetki ve gereksinimi olan milyonlarca insana da hizmet etmiş; yoksulluğun gücünün organize edilmesini sağlamıştır. Çalışmaları başka ülkeler tarafından hızla örnek alınmış, modeli bütün dünyaya yayılmıştır. Fazle ABED, çalışmalarının yaygınlaşması için pekçok eğitim programı uygulamakta ve kitap yayımlamaktadır.⁵⁵

9.2. Peter EIGEN / Almanya

Peter EIGEN, 1993 yılında Toplumsal Saydamlık Hareketi'ni kurmuştur. Eigen, yolsuzluğun önüne geçmek için gösterilen çabanın küresel öncüsüdür. Yolsuzluğun bireysel değil sistemle ilgili bir problem olduğundan hareket ederek çeşitli araştırma metodları bulmuştur. Bu sayede programını her seviyedeki insanın anlayıp izleyebilmesini sağlamıştır. Onun liderliği sayesinde sistemin yerelden küresele doğru değişmesini izlemek ve yönlendirmek mümkün olabilmektedir.⁵⁶

9.3. Oded GRAJEW / Brezilya

Oded GRAJEW, Dünya Sosyal Forumu'nun kurucusudur. Kâr elde etme hedefi olmayan seksen bin kuruluşun iştirak ettiği bu forum dünyada kapitalizmin önüne geçmek için bir çözüm yolu sunmayı hedeflemektedir. Grajew, küreselleşen dünyada tek alternatifin kapitalizm olamayacağını savunan ve bu hususta çare bulmak isteyen kişi ve kuruluşların güç birliği yaptığı milletlerarası bir platform kurmuştur.⁵⁷

Davos'taki Dünya Ekonomik Forumu'na karşı farklı bir seçenek teşkil etmek üzere faaliyet göstermektedir. Dünya Sosyal Forumu, yeni ve çok seçenekli bir dünyanın nasıl mümkün olabileceğine ilişkin fikirleri ve entellektüel sermayeyi

⁵⁵ <https://www.brac.net>: E.T.:10.04.2017

⁵⁶ <https://www.transparency.org>: E.T.:10.04.2017

⁵⁷ <https://www.worldforum.org>: E.T.:10.04.2017

geliştirmeyi amaçlamaktadır. Neo-liberal küreselleşmenin, dünyamızda oluşturduğu hasara karşı etkin bir direnme örgütlemektedir. Oded GRAJEW, aynı zamanda başkanı olduğu Ethos İş Dünyası Sosyal Sorumluluk Enstitüsü'nü de kurmuştur.⁵⁸

9.4. Alice Tepper MARLIN / ABD

Alice Tepper, Uluslararası Sosyal Sorumluluk Vakfı'nın kurucusudur. Bu vakıf, birinci sınıf standartlar oluşturan ve kurumları denetleyen bir kuruluştur. İş yerleri, iş ve toplum için oluşturduğu standartlar (SA8000) dünyada kırktan çok ülkede ve kırktan çok sanayi alanında kullanılmaktadır.⁵⁹

9.5. Jerro BILLIMORIA / Hindistan

Jerro BILLIMORIA, Hindistan'da büyük bir sorun olan sokak çocukları için yine sokak çocukları tarafından idare edilen ücretsiz bir destek hattı teşkil etmiştir. Şu anda elli sekiz şehirde hizmet veren ve gün geçtikçe yayılan bu sistem, çocukların sadece bir telefon numarası tuşlayarak yirmi dört saat boyunca hem polis hem de sağlık yardımını alabilmesini temin etmektedir. Şimdiye kadar iki milyonun üstünde çağrı işlem görmüş vaziyettedir. Bu projenin yüz farklı şehirde faaliyet göstermesi hızlı bir şekilde milletlerarası seviyeye ulaştığının kanıtıdır.⁶⁰

9.6. Dener GIOVANINI / Brezilya

Dener GIOVANINI, dünyada en büyük üçüncü kanun dışı ticaret olan yabani hayvan kaçakçılığının Brezilya'da önüne geçmek maksadıyla ulusal bir ağ oluşturmıştır. İnterneti iletişim vasıtası olarak kullanıp, beş yüz seksen organizasyon ve otuz bin kişiye ulaşmıştır. Hedefine ulaşmak için birtakım kaidelerin değişmesini temin etmiştir. Örneğin, polislerin, soyu bitmekte olan hayvanlara bakmaktan sakınmalarının önüne geçmiştir.⁶¹

⁵⁸ <https://www.worldforum.org>; E.T.:10.04.2017

⁵⁹ <https://www.sa-intl.org>; E.T.:10.04.2017

⁶⁰ Denizalp H., "Toplumsal Dönüşüm için Sosyal Girişimcilik Rehberi" Odak Ofset Matbaacılık, Ankara, 2007, s.17.

⁶¹ Denizalp H., a.g.e. 2007, s.17.

9.7. J.B. SCHRAMM / ABD

ABD’de yüksek öğrenim ücretlidir. Eğer lisede not ortalamanız yüksek, başarılı bir öğrenciyseniz ve maddi durumunuz kötüyse burs alarak öğreniminize devam edebilirsiniz. Diğer yandan, derslerde çok başarılı değilseniz de eğer maddi durumunuz okul parasını karşılayacak kadar iyi ise yine üniversitede öğrenim görebilirsiniz. Dersleri orta derecede olan, gelir düzeyi düşük ailelerin çocuklarının üniversitede eğitim görme oranı sadece %34’tür. Bunu değiştirmek isteyen Schramm, College Summit isminde bir program başlatmıştır. Bu sayede üniversiteye hazırlık aşamasında çok şansı olmayanları dört günlük bir çalışmayla altı aylık başvuru sürecine hazırlamaktadır. Bu çalışmaya iştirak eden gelir seviyesi düşük öğrencilerin üniversitelerden kabul görme oranı, geçmiştekinin iki katını aşarak %79’a yükselmiştir. Üniversiteye gidenlerin mezun olma oranı ise %80 gibi çok yüksek bir seviyededir. Bu gidişle on sene içerisinde dört milyon insanın orta sınıfa geçiş yapabileceği düşünülmektedir.⁶²

9.8. Petra VITOUSOVA / Çek Cumhuriyeti

Petra VITOUSOVA, Çek Cumhuriyeti’nde gün geçtikçe çoğalan suçların mağdurlarının neredeyse hiçbir kanuni hakkı olmamasının önüne geçmek için bir dernek kurmuştur. Bu dernek mağdurlara danışmanlık, olay sonrası psikolojik ve kanuni yardım gibi türlü hizmetler sunarken aynı zamanda ülkede bu konuyla ilgili bir kanunun yürürlüğe girmesi için de çaba sarf etmektedir. Bu reform başka ülkelere de örnek olmuştur.⁶³

9.9. Veronica KHOSA / Güney Afrika

Güney Afrika’daki sağlık sistemi, Ashoka üyesi Veronica KHOSA’yı hüsrana uğratmıştır. Hemşire olan Veronica, hasta insanların hastalığının daha da çok arttığını, yaşlı insanların doktor bulamadığını, yer olmasına karşın HIV’li hastaların hastanelere kabul edilmediğini görmüştür. Bunun üzerine Tateni Home Care Nursing Services’i kurarak, ülkesinde “home care” (evde bakım) uygulamasını başlatmıştır.

Başlangıçta hiçbir şeyleri olmamasına rağmen, Veronica ve ekibi yollara düşerek insanlara evlerinin rahat ve güvenli ortamında, o zamana kadar hiç

⁶² Denizalp H., “Toplumsal Dönüşüm için Sosyal Girişimcilik Rehberi” Odak Ofset Matbaacılık, Ankara, 2007, s.17.

⁶³ Denizalp H., a.g.e. 2007, s.18.

görmedikleri sağlık hizmeti vermişlerdir. Sadece birkaç sene sonra, devlet Veronica'nın projesini kendine uyarlamış ve öncü sağlık kuruluşlarının tanınmasıyla bu düşünce, Güney Afrika'nın dışına da yayılmıştır.⁶⁴

9.10. Tomasz SADOWSKI / Polonya

Tomasz SADOWSKI, Polonya'da eski sistemden boş kalan devlet çiftliklerine evsizleri yerleştirip onların hayatlarını devam ettirdikleri çiftliklere sahip çıkmalarına ve tarlaları ekip biçmelerine ön ayak olmuştur. Böylelikle hem boş kalan çiftliklerde yeniden üretim başlamış hem de evsizlere ev ve iş imkanı sağlanmıştır.⁶⁵

9.11. Rogelio PADILLA / Meksika

Rogelio PADILLA, sokaklarda çalışan ve / veya yaşayan çocuklara sığınma, beslenme ve iş imkânı sunmanın yanında, sevgi dolu bir yuva ortamı oluşturarak onların kendi kendilerini idare edebilmelerini ve özgüven sahibi olmalarını temin etmiştir.⁶⁶

⁶⁴ Denizalp H., a.g.e. 2007, s.18.

⁶⁵ <https://www.ashoka.org/fellow/tomasz-sadowski>: E.T.:10.04.2017

⁶⁶ <https://www.ashoka.org/fellow/rogelio-padilla-diaz>: E.T.:10.04.2017

ONUNCU BÖLÜM

10. TÜRKİYE'DEN SOSYAL GİRİŞİMCİLİK ÖRNEKLERİ

Türkiye’de sosyal girişimcilik bilinciyle yapılan çalışmalar 2000’li yıllarda başlamış ve sonrasında gelişme göstermiştir. Ancak bu tarihe kadar Türkiye’de sosyal girişimcilik alanında yapılan çalışmalar girişimcilik kavramı literatürde bulunmadığı için tam anlamıyla adlandırılamamıştır. Bu bağlamda Türkiye’deki sosyal girişimcilik çalışmalarına örneklere yer vereceğiz.

10.1. Zeynep KAMİL /Zeynep Kamil Hastanesi

Zeynep KAMİL, kadın hastalıkları ve çocuk ölümleri üzerine yaptığı çalışmalar sonucunda özel bir sağlık kurumu kurmayı hedeflemiş ve 1862 yılında Zeynep Kamil Hastanesini faaliyete geçirmiştir. Ayrıca Türkiye’nin eğitim sahasındaki ilk sivil toplum kuruluşu olan Darüşafaka Cemiyeti tarafından kimsesiz, anne babası hayatta olmayan ve maddi durumu yetersiz çocukların eğitimi için bir okul kurmuştur. Bu eğitim kurumu 1872 yılında faaliyete başlamıştır. Bu çalışmalar toplum refahı ve düzeni için yapıldığından sosyal girişim olarak nitelendirilebilir.⁶⁷

10.2. Ercan TUTAL / Alternatif Kamp

Ercan TUTAL, 1997 yılından beri gönüllü olarak engellilerin toplumsal hayata daha adil şartlarda ortak olmalarını amaçlayan projeler yürütmektedir. Yürüttüğü gönüllü ve bedava projelerde beş yüzden çok farklı özür grubundan insan sualtı dünyası ile tanışmıştır. Alternatif Kamp, “Engelsiz Yaşam” sloganı ile özürliilere ve değişik muhtaç kesimlere alternatif sosyal, kültürel ve sportif hayat sahaları oluşturmaya hedeflemektedir. Kampta dünyanın dört bir yanından gelen gönüllü çalışanlar hizmet vermektedir.⁶⁸

⁶⁷ Denizalp H., “Toplumsal Dönüşüm için Sosyal Girişimcilik Rehberi” Odak Ofset Matbaacılık, Ankara, 2007.

⁶⁸ <https://www.alternativecamp.org/>; E.T.:10.04.2017

10.3. Nasuh MAHRUKİ / Arama Kurtarma Derneği

Arama Kurtarma Derneği (AKUT), 1999 depremi esnasında çok önemli işler başarmıştır. Yaptıkları çalışmalar diğer illerde pek çok benzer organizasyonun kuruluş sürecine örnek teşkil etmiştir. Günümüzde aşağı yukarı her ilde bir arama kurtarma ekibine rastlanmaktadır.⁶⁹

10.4. Sinan YAMAN / Yüreğinden Güç Alanlar Projesi

Yüreğinden Güç Alanlar, 2000 yılında Türkiye’de Sinan YAMAN tarafından kurulmuş uluslararası bir sivil toplum örgütüdür. Egosu küçük kalbi büyük liderler, sloganıyla yola çıkmış ve kısa sürede çok büyük yol kat edilmiştir. YGA; gelecek nesillere daha iyi bir dünya bırakmayı hayal eder. Hayatın her anında hayal ortakları ve hayal katilleriyle karşılaşılabilceğini, eğer hayal katillerinin etkisinde kalınırsa gerçekleştirmek istediklerinizin hep bir hayal olarak kalacağını savunur. Türkiye’deki öğrencilerin değil diğer ülkelerdeki öğrencilerin de bu programa katılarak sosyal bilinçli lider olarak yetişmesi amaçlanmıştır. YGA’nın bir diğer amacı da bireysel liderler değil birlikte başarabilen liderler yetiştirmektir. Bu amaçla, eğitime temelden başlayarak dezavantajlı ilköğretim okullarında liderlik atölyeleri açarak ‘Oku Düşün Paylaş’ projesini başlatılmıştır. Bu projeye üniversite öğrencileri başta olmak üzere gönüllüler de katılarak öğrencilere eğitim seminerleri vermeye başlamışlardır. İstanbul’da başlayan bu proje şu an altmış ilde yüz elli dezavantajlı ilköğretim okulunda devam etmektedir. Bu projenin verdiği eğitimle yetişip lider olan gençler kendilerinden sonra gelen öğrencilere destek olarak onların yetişmesine katkıda bulunmuşlardır. Projede yer alan ekibin 26 yaş ortalamasıyla dünyadaki en genç kurullardan birine sahip olduğu da söylenebilir. Genç dinamikleriyle toplanmış bu girişimciler Türkiye’de büyük bir değişimin esas lideri konumuna gelmişlerdir.⁷⁰

10.5. Türkiye’de Ashoka

Türkiye’de Ashoka, 22 Şubat 2004 tarihinde resmi olarak faaliyetine başlamıştır. Her bir üye yaptığı faaliyetlerle hem toplumsal problemlere çareler sunmakta hem de

⁶⁹ <https://www.akut.org.tr>: E.T.:10.04.2017

⁷⁰ <http://www.yga.org.tr/tr:E.T.:10.04.2017>

örnek teşkil etmektedir. Yılda iki kez bir araya gelen üyeler sosyal girişimciliği tartışmakta, toplumun sorunlarına çareler aramaktadır.⁷¹

10.6. Ömer MADRA / Açık Radyo (94.9)

Ömer MADRA, haberin alternatif kanallarının olması gerektiğini düşünerek insanların en doğal hakkının bilgiye ulaşmak olduğunu savunmuştur. Bağımsız bir yayın organı teşkil etmek için arkadaşları ile faaliyete geçmiş ve Açık Radyo'yu kurmuştur. Açık Radyo'da 2004'te "Radyona Sahip Çık" sloganıyla bir kampanya düzenlenmeye başlanmıştır. Bu kampanya her sene dinleyicisinin de desteğiyle devam etmektedir.⁷²

10.7. İbrahim BETİL / Toplum Gönüllüleri Vakfı

Ticari girişimcilikteki tecrübelerini sivil inisiyatifi geliştirmek amacıyla kullanan İbrahim BETİL, gençlere güvenilen, gençlerin idarede ve sorunların giderilmesinde söz sahibi olduğu bir sistemi savunmuş, bunun yanında gençlerin ebeveyni yaşındakilerle beraber çareler bulmasının bilgi ve tecrübe alışverişi yönünden de önemli olduğuna inanmıştır⁷³

10.8. Güneşin AYDEMİR / Doğa Derneği

Güneşin AYDEMİR, çeşitli doğa koruma projelerinde ve sivil toplum örgütlerinde gönüllü, yarı gönüllü ve profesyonel olarak görev almaktadır. Pek çok kuruluşla, ulusal ve yerel seviyede faaliyetlerini sürdürmektedir. Hedefi, Türkiye'de doğayı korumak maksadıyla yapılan çalışmaların ortak bir zeminde bir araya getirilerek güven içerisinde bilgilerini paylaşmalarını temin etmektir.⁷⁴

10.9. Tülin AKIN / Tarımsal Pazarlama

Tülin AKIN'ın önderliğindeki sosyal girişimle tarım yapanlar, alış ve satış ilanlarını bedava verebilmekte, tarımla ilgili bilgilere toplu şekilde ulaşabilmekte ve tarım borsasını anlık olarak izleyebilmektedir.⁷⁵

⁷¹ <http://www.turkey.ashoka.org>:E.T.: 10.04.2017

⁷² <https://www.acikradyo.com.tr>: E.T.: 10.04.2017

⁷³ <https://www.tog.org.tr>: E.T.: 10.04.2017

⁷⁴ <https://www.dogadernegi.org>: E.T.:10.04.2017

⁷⁵ <https://tarimsalpazarlama.com>: E.T.:10.04.2017

10.10. Timur TİRYAKİ / Sosyal Girişimci Genç Liderler Akademisi

Timur TİRYAKİ, Dünya Bankası başışı ile başlayan, ülkemizde sosyal bilinci yüksek genç girişimcilerin yetişmesini sağlayan Sosyal Girişimci Genç Liderler Akademisi (SOGLA)'nin de kurucularındandır. SOGLA'nın bünyesinde gençlerin gençlere hizmet verdiği pek çok sosyal proje ve sosyal girişim meydana gelmektedir.⁷⁶

10.11. Nevin ERACAR / Otistikler Derneği

Nevin ERACAR, her zaman toplumdan soyutlanmış, uzaklarda bir yerlerde gizlenen ve hatta toplum tarafından dışlanan zihinsel engelli çocukları yeni bir entegrasyon metoduyla eğiten ilk kişi olmuştur. Farklı doğan ve farklı hareket eden insanlarla birlikte hayatı sürdürmenin yollarını topluma öğreten bu yaklaşımı uygulayarak sistematik bir değişim yapmıştır. “Farklılıklar ile beraber hayatı sürdürmeyi öğrenmek” olgusunu ilk önce otistik çocuklar ile yaptığı çalışmalarda gerçekleştirmiştir.⁷⁷

10.12. Zeynep ULUER / Özel Sektör Gönüllüleri Derneği

Özel sektörde çalışan iyi eğitim almış, donanımlı bireylerin sosyal sorumluluk olarak kendi ülkeleri için gönüllü çalışmalar yapmasının gerekliliğini savunan Zeynep ULUER, Özel Sektör Gönüllüleri Derneği'ni kurup, şirket gönüllülüğünü mümkün kılarak sivil toplumu desteklemek için iş dünyası ve sivil kuruluşların birlikte hareket edebileceği bir platform kurmayı hedeflemektedir.⁷⁸

Ayrıca, günümüzde Türkiye’de birçok yüksek öğrenim kurumunda gençlere sosyal girişimcilik hakkında bilinçlenmeleri ve yeteneklerinin farkına varabilmeleri için seminer ve konferanslar verilmektedir. Yapılan seminer ve konferanslara da girişimleriyle başarılı olmuş ve tanınmış kişiler davet edilerek hedef kitleye başarı hikâyeleriyle birer ilham kaynağı olmaları amaçlanmış ve bireylere hayatta herkes değişim yapabilir bilinci kazandırmak hedeflenmiştir.

Sonuç olarak, yukarıda verilen dünyadan 11 ve Türkiye’den 12 örnekte görüldüğü gibi, sosyal girişimci; balık tutmayı öğreterek bir kişiyi kurtarmayı değil, balıkçılık sistemine yeni çözüm yolları sunmayı hedeflemektedir. Diğer bir anlatımla, amaç; ne günü kurtarmak ne de bir kişiyi kurtarmaktır. Balık endüstrisinde devrim

⁷⁶ <https://www.sogla.org>; E.T.:10.04.2017

⁷⁷ <https://www.otistiklerdernegi.org.tr>; E.T.:10.04.2017

⁷⁸ <https://www.osgd.org>; E.T.:10.04.2017

yapacak liderleri keşfeden ve yetiştiren olabilmektir. Mevcut sistemi dönüştürerek, yeni çareler üretilip benimsenecek duruma getirene dek çaba sarf etmektedir. Toplumun eksik yönleri bulunup onları dönüştürmeyi temin edecek yeni düşünceler/buluşlar/yöntemler oluşturulmaktadır. Sosyal girişimcilerin kurduğu yenilikçi düzen, insanlığın kendini yapılandırma şeklini ve sosyal problemlere bakış açısını temelinden değiştirmektedir.



SONUÇ (ve ÖNERİLER)

Toplumların refahı, kişilerin ürün ve hizmetleri kullanması, eğitim, sağlık, sosyal vb., hizmetlere ulaşımı ile ilgili memnuniyetleri ile orantılıdır. Ekonomik ve sosyal ilerlemeler, kamu hizmetlerinde çok önemli gelişmelere sebep olmakta ve bu gelişim ve tesirler de yanında yeni refah hizmetleri ihtiyacını doğurmaktadır. Bu da, kamu sektörünün toplumun yeni oluşan sosyal gereksinimlerini gidermesinde zayıf duruma düşmesine yol açmaktadır.

Meydana gelen sosyal gereksinimleri giderebilmek ve devamlılığı temin etmek için sosyal girişimcilik, kamu hizmetlerinde yeni bakış açıları ve yeni sistemler aracılığıyla, kamu hizmetlerinin yapılması ve arzında yenilikçiliği ortaya koymaktadır. Esasen, sosyal girişimcilik ile sosyal gereksinimlerin giderilmesi maksadıyla yeni ürün ve hizmetlerin üretilmesinin temin edilmesinin yanında, toplumun dezavantajlı ve hassas kesimlerinin asıl ihtiyaçlarının giderilmesi sağlanmaktadır.

Bu bağlamda bütün sosyal girişimler sosyal fayda sağlayabilmek maksadıyla ortaya çıkmaktadır. Girişim imkânlarını sezmek ve kıymetlendirebilmek hem klasik girişimcilik hem de sosyal girişimcilik açısından çok önemli ve lüzumludur. Fırsatlar görüldüğü zaman sosyal girişimler meydana gelmektedir. Bu sebeple, sosyal girişimcilerin sosyal fırsatları sezebilmek ve imkânları kullanabilmek için diğer bireylerden çok daha fazla özen göstermeleri gerektiği ifade edilebilir. Sosyal fayda ve ayrıcalık oluşturmak maksadıyla yapılan sosyal girişimcilik, pek çok problemin giderilmesi için çok önemli bir olgu niteliğinde düşünülebilir. Bu anlamda, fakirlik, engelliler, çevre, kadın problemleri vb. pek çok hususta daha çok sosyal girişimlerin meydana gelmesi istenmeli ve desteklenmelidir.

Sonuç itibariyle devletlerin gelişmişlik seviyeleri farklı olsa da kamu, toplumun tüm gereksinimlerini gidermede zayıf duruma düşmektedir. Toplumların da sürekliliği ve sıhhatli şekilde ilerleyebilmesi için, sosyal girişimcilere ve sosyal girişimlere günümüzde geçmişe oranla çok daha fazla gereksinim duyulmaktadır. Bu durumunun bilhassa az gelişmiş ve gelişmekte olan devletlerin maruz kaldıkları problemler de göz önüne alındığında, eksikliği daha çok duyulan ve bu eksiklik izale edildiğinde çarpıcı değişimleri meydana getirebilecek sosyal girişimlerin ehemmiyetinin daha çok olduğu aşîkârdır. Bu bağlamda, öncelikle kamunun, özel kuruluşların ve STK'ların ne yapmaları gerektiğini tespit etmek için sosyal girişimcilik kavramını iyi idrak etmeleri

gerekmektedir. Daha sonrasında da, kamu hizmetlerinin temini ve arzı ile büyük bir dönüşüm gereksiniminin olduğu kabullenilmelidir. Bu düşünceyle birlikte, sosyal gereksinimlerin giderilmesi için çözüm yolları bulmaya gayret edilirken sivil toplumu işin içine katan bir bakış açısı ortaya konması da sosyal girişimciliğe fayda getirecektir. Diğer bir deyişle, kamunun, özel kuruluşların ve STK'ların yardımı ile sosyal girişimcilik, toplumsal refahın çoğalması maksadıyla meydana gelen yeni sosyal gereksinimleri giderebilecektir.

KAYNAKLAR

- Aslan G., Araza A., Bulut Ç., “Sosyal Girişimciliğin Kavramsal Çerçevesi” Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi, (7:2) 2012, s.70.
- Aşkın A., Nehir S., Vural S.Ö., “Tarihsel Süreçte Girişimcilik Kavramı ve Gelişimi” Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi, (6:2) 2011, s.71.
- Bahadır S., Demir A.Y., Dikmener G., Dinç Y.E., Erhart I., Gasnier A., Görgülü V., GÜL S., Kayhan G., Okandan G.D., Sanje G., Sanul R.G., Sobhanı S., “Büyüyen Kapsayıcı Piyasalar Türkiye’de Sosyal Girişimcilik Vakaları” İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, İstanbul, 2012.
- Başar E., Yeşiloğlu G., “Girişimcilik 1” Milli Eğitim Bakanlığı Açık Öğretim Okulları, Ankara, 2014, s.45.
- Bayraktaroğlu S., “Girişimcilik” Sakarya Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Sakarya.
- Çetindamar D., Tural E., Titiz S., Taluk Ş., “Sosyal Dönüşümün Ajanları: Sosyal Girişimciler” Sabancı Üniversitesi, 2010.
- Demir, Ö. “Sivil Toplum Kuruluşları, Sosyal Girişimcilik, Kurumsal Sosyal Sorumluluk ve Sosyal İşletme” Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi, Sayı:6, Yıl:2014, s.347-356.
- Denizalp H., “Toplumsal Dönüşüm için Sosyal Girişimcilik Rehberi” Odak Ofset Matbaacılık, Ankara, 2007.
- Durak.İ., “Sosyal Girişimcilik Ve Ahilik Teşkilatı: Teorik Çerçeve” Erciyes Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, Sayı: 47, Ocak-Haziran 2016 s.101-120.
- Ersen T.B., Kaya D., Meydanoğlu Z., “Sosyal Girişimler ve Türkiye” TÜSEV Yayınları, No:50, İstanbul, 2010, s.16.
- IŞIK V., “Kurumsal Sosyal Sorumluluğun Değiştirdiği Çalışma Kavramı ve Yeni Bir Çalışma Alanı Olarak Sosyal Girişimler” Sosyal Güvenlik Dergisi, Cilt:3, Sayı:1, Yıl:2013, s.101-131
- Kayalar M., Arslan E.T., “Ashoka’ya Üye Sosyal Girişimcilerin Türkiye ve Dünyadaki Faaliyet Alanlarının Karşılaştırılması” SDÜ Vizyoner Dergisi, Cilt:1, Sayı:1 2009.

- Koçak O., Kavi E., “Sosyal Politika Aktörü Olarak Sosyal Girişimci Belediyecilik” HAK-İŞ Uluslararası Emek ve Toplum Dergisi, Cilt: 3, Yıl:3, Sayı:6, 2014, s.29.
- Kümbül Güler B. “Yoksullukla Mücadelede Sosyal Girişimcilik: Ashoka Üyelerinden Sosyal Yenilikçi Örnek Uygulamalar”, Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Cilt: 13, Sayı: 3, 2011, s.79-111.
- Marangoz M., “Girişimcilik” 1.Basım, Beta Basım Yayım Dağıtım A.Ş., Eylül 2012, İstanbul.
- Oktay E., Zeren H.E., Pekküçükşen Ş., “Belediyelerin Sosyal Girişimcilik Faaliyetlerinin Yerel Kalkınmaya Etkisi: Denizli Belediyesi Örneği” Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 2015, s.267-276.
- Özdevecioğlu M., Cingöz A., “Sosyal Girişimcilik ve Sosyal Girişimciler Teorik Çerçeve” ERÜ İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi Sayı:32 2009, s.81.
- Reyhanoğlu M., Akın Ö., “Ticari Girişimciler Ne Kadar Sosyal Girişimcidir”İstanbul Üniversitesi İşletme İktisadi Enstitüsü Dergisi, Sayı:71, 2012.
- Saatçi Y. E., "Türkiye'de Sosyal Problemlerin Çözümünde Sosyal İşletmecilik ve Dünyadaki Örnekler", Okan Üniversitesi Yayınları, 2013.
- Tiryaki T., “Sosyal Girişimcilik Nedir” Sogla, Eylül 2013.
- Tuğsavul B., “Üniversitelerde Sosyal Sorumluluk ve Sosyal Girişimcilik Pilot Projesi” Toplum Gönüllüleri Vakfı, İstanbul, 2013, Sayfa:64.
- Yılmaz A.S., “Bir Sosyal Değişim Ajansı Olarak Girişimcilik Eğitimi” Journal of World of Turks ZfWT, Elazığ, 2014.

EKLER

Ek 1. Orijinallik Raporu

	SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ YÜKSEK LİSANS TEZ ÇALIŞMASI ORJİNALLİK RAPORU
---	--

ÖĞRENCİ BİLGİLERİ	
Adı-Soyadı	İsmail SUNA
Öğrenci Numarası	151218105
Enstitü Anabilim Dalı	Girişimcilik ve Yenilik Yönetimi
Programı	Girişimcilik ve Yenilik Yönetimi
Danışmanın Unvanı, Adı-Soyadı	Yrd.Doç.Dr. Ali Sırrı YILMAZ
Tez Başlığı (Türkçe)	Sosyal Girişimcilik

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ'NE

Yukarıda başlığı belirtilen tez çalışmamın a) Kapak sayfası, b) Giriş, c) Ana bölümler ve d) Sonuç kısımlarından oluşan toplam 57 sayfalık kısmına ilişkin, 12/04/2017 tarihinde şahsım/tez danışmanım tarafından Turnitin adlı intihal tespit programından aşağıda belirtilen filtrelemeler uygulanarak alınmış olan orijinallik raporuna göre, tezimin benzerlik oranı % 27'dir.

Uygulanan filtrelemeler:

- 1- Kabul/Onay ve Bildirim sayfaları hariç,
- 2- Kaynakça hariç
- 3- Alıntılar hariç/dâhil
- 4- 5 kelimedenden daha az örtüşme içeren metin kısımları hariç

Yukarıda bilgileri verilen öğrencinin yüksek lisans tezi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yönetim Kurulu tarafından belirlenen azami benzerlik oranlarını aşmadığını ve tez çalışmamın herhangi bir intihal içermediğini; aksinin tespit edileceği muhtemel durumda doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğimi ve yukarıda vermiş olduğum bilgilerin doğru olduğunu beyan ederim.

Gereğini saygılarımla arz ederim.

Danışmanın Adı-Soyadı

Yrd. Doç. Dr. Ali Sırrı Yılmaz
(İmzası)

Anabilim Dalı Başkanı

Yrd. Doç. Dr. Atilla Yılmaz
(İmzası)

F.Ü.LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ÖĞRETİM YÖNETMELİĞİ

Madde 41- Lisansüstü tezleri ile birlikte teslim edilmesi gereken belgeler şunlardır:

- a) Lisansüstü tezler, savunma öncesinde **intihal program raporu** ve ilgili makale şartını⁴⁷ sağladığına dair belgeleri ile birlikte enstitüye teslim edilir.
- b) İntihal raporu ile ilgili olarak etik kurallar dâhilindeki benzerlik oranları ilgili Enstitü Yönetim Kurulu tarafından belirlenir. (Enstitü Yönetim Kurulu tarafından tezin, intihal kapsamı dışında değerlendirilmesi için TURNITIN'den alınan raporda "benzerlik oranı"nın, "alıntılar hariç" en fazla %10, "alıntılar dâhil" % 30'u geçmemesi şeklinde kabul edilmiştir).

⁴⁷ Makale şartı doktora öğrencilerini kapsamaktadır.

ÖZGEÇMİŞ

1986 yılında, Isparta Şarkikaraağaç'ta doğmuştur. İlk, orta ve lise eğitimini Şarkikaraağaç'ta tamamlamış, 2008 yılında Akdeniz Üniversitesi Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Yüksekokulundan mezun olmuştur. 2009 yılında subay olmuş ve halen Türk Silahlı Kuvvetleri bünyesinde görev yapmaktadır. Evli ve bir çocuk babasıdır.

